

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ
ΣΤΑ ΑΝΩΓΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ »**

ΣΥΝΤΑΚΤΡΙΑ:
ΠΛΟΥΜΑΚΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
----------------------	----------

Α' ΜΕΡΟΣ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

1.1. ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 1922-2008 (ιστορική αναδρομή).....	6
--	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο:ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΟΡΟ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

2.1. ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΟΡΟ ΠΡΟΣΦΥΓΑ.....	10
2.1.1. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ 1951 ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ.....	10
2.1.2. ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΟΥ 1967 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ.....	10
2.1.3. ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΥΠΑΤΟΥ ΑΡΜΟΣΤΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ.....	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1. ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	12
3.2. ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ.....	14
3.3. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ.....	16
3.4. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΑΣΥΛΟΥ.....	18
3.5. ΚΕΝΤΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ.....	22
3.6. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο:ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

4.1. ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	31
4.2. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ.....	36
4.3. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΖΗΤΟΥΝ ΑΣΥΛΟ.....	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ - ΜΟΝΑΛΑΣ ΑΝΩΓΕΙΩΝ.....	39
---	-----------

Β' ΜΕΡΟΣ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	42
6.2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	42
6.2.1. ΠΕΔΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	42
6.2.2. ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ.....	43
6.2.3. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ.....	43
6.2.4. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	44
6.2.5. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ.....	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

7.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	46
7.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	49
7.2.1. ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΩΘΗΣΑΝ ΤΟΥΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΝΑ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΟΥΣ.....	49
7.2.2. ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ-ΔΙΑΔΡΟΜΗ.....	49
7.2.3. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	50
7.2.4. Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ - ΑΝΑΓΚΕΣ & ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	52
7.2.5. Η ΖΩΗ ΣΤΑ ΑΝΩΓΕΙΑ - ΑΝΑΓΚΕΣ & ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	52
7.2.6. ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.....	53
7.3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	53
7.3.1. ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΩΘΗΣΑΝ ΤΟΥΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΝΑ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΟΥΣ.....	55
7.3.2. ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ-ΔΙΑΔΡΟΜΗ.....	56
7.3.3. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	56
7.3.4. Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ - ΑΝΑΓΚΕΣ & ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	57
7.3.5. Η ΖΩΗ ΣΤΑ ΑΝΩΓΕΙΑ - ΑΝΑΓΚΕΣ & ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	58
7.3.6. ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.....	59
7.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	60
7.5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	67

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα λόγω της γεωπολιτικής της θέσης έχει γίνει πεδίο συνάντησης διαφορετικών πολιτισμών. Τα τελευταία χρόνια, η αυξημένη είσοδος παλινοστούτων, μεταναστών αλλά και προσφύγων μας τοποθετεί μπροστά σε μια νέα πραγματικότητα, η οποία έχει χαρακτήρα πολυπολιτισμικό¹.

Σύμφωνα με την Συνθήκη της Γενεύης την 28^η Ιουλίου 1951, πρόσφυγας είναι το άτομο που "εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικής προέλευσης, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων, βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του και δεν μπορεί εξαιτίας αυτού του φόβου, ή δεν επιθυμεί να απολαμβάνει την προστασία της χώρας αυτής". Η Ύπατη Αρμοστεία θεωρεί πρόσφυγες και όσους εγκαταλείπουν τα σπίτια τους λόγω συγκρούσεων, εμφύλιων πολέμων, εθνικιστικής, φυλετικής και θρησκευτικής βίας.² Το αν κάποιος θα αναγνωριστεί ως πρόσφυγας, όμως, εναπόκειται σε συγκεκριμένες κυβερνητικές υπηρεσίες των χωρών υποδοχής. Στην Ελλάδα, όπως και σε πολλές άλλες χώρες, το ποσοστό αποδοχής αιτήσεων ασύλου είναι πολύ χαμηλό (1,9%)³. Ανάμεσα στους αιτούντες άσυλο στην ελληνική επικράτεια καταγράφηκαν το 2005 και 158 ασυνόδευτα παιδιά. Αναμφισβήτητα, η περίπτωση των παιδιών αυτών, που φτάνουν στη χώρα μας αποκομμένα πλήρως από κάθε δίκτυο υποστήριξης, είναι η δυσχερέστερη όλων. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο αριθμός 158 δεν μπορεί θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει όλους του ασυνόδευτους ανήλικους που έχουν φτάσει στη χώρα μας⁴.

Οι ανήλικοι αιτούντες άσυλο αποτελούν μια ιδιαίτερα ευαίσθητη ομάδα αλλοδαπών που αναζητούν προστασία στην ελληνική επικράτεια. Τα περισσότερα από αυτά τα παιδιά είναι ασυνόδευτα, δηλαδή πρόκειται για παιδιά κάτω των 18 ετών, τα οποία βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους και έχουν αποχωριστεί και από τους δύο γονείς τους ή από τον κηδεμόνα τους, τα οποία ζητούν προστασία, καθώς προέρχονται από χώρες (Αφγανιστάν, Ιράκ, κλπ) όπου επικρατεί εμπόλεμη κατάσταση⁵.

---

¹ Σχετικά βλ: Μάρκου Γ.,1998.

² Αμίτσης Γ, 2001:220 .

³ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) <http://www.unhcr.gr/>

⁴ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) 2006 <http://www.unhcr.gr/>

⁵ ΑΡΣΙΣ-Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων <http://www.arsis.gr/>

Οι ανήλικοι πρόσφυγες που φθάνουν σήμερα στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές άλλες δυτικές χώρες αντιμετωπίζουν πλέον πολύ μεγάλες δυσκολίες. Ο βασικός λόγος που οδήγησε στην επιλογή του θέματος ήταν το γεγονός πως υπάρχουν ελάχιστες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί για τους ανήλικους πρόσφυγες που βρίσκονται στην Ελλάδα και θα είχε πραγματικά μεγάλο ενδιαφέρον να διερευνηθεί η λειτουργία του Κέντρου Φιλοξενίας Ανήλικων Προσφύγων στη μονάδα Ανωγείων του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας, το οποίο είναι από τα λίγα προγράμματα που λειτουργεί στην Ελλάδα για τους ανήλικους πρόσφυγες. Επιπλέον θα μελετήσουμε τους λόγους που τους ανάγκασαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους, την διαδρομή τους μέχρι να φτάσουν στην χώρα μας, τις ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, καθώς και τις προσδοκίες τους για το μέλλον.

Η συγκεκριμένη εργασία αποτελείται από δυο μέρη. Το θεωρητικό μέρος αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στο προσφυγικό φαινόμενο στην Ελλάδα και στην ένταξη και απασχόληση και των προσφύγων στην Ελλάδα. Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει τα διεθνή κείμενα που καθορίζουν τον όρο πρόσφυγα.

Το τρίτο κεφάλαιο περιγράφει το νομοθετικό πλαίσιο που υπάρχει στην Ελλάδα για τους πρόσφυγες, αναφέρει τις πηγές του προσφυγικού δικαίου, το καθεστώς του πρόσφυγα, την διαδικασία αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας, αλλά και την διαδικασία εξέτασης του αιτήματος ασύλου. Επιπλέον, παρουσιάζονται συνοπτικά τα Κέντρα υποδοχής αιτούντων άσυλο που υπάρχουν στην Ελλάδα και τέλος παραθέτονται τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο αλλοδαπών.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στους ανήλικους πρόσφυγες που βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια. Ακόμη γίνεται μια αναφορά στις διεθνείς συμβάσεις που αφορούν τα παιδιά πρόσφυγες αλλά και στους ανήλικους πρόσφυγες που δεν ζητούν άσυλο.

Στο πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται περιγραφή του Κέντρου Φιλοξενίας Ανήλικων Προσφύγων του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας του Δήμου Ανωγείων. Γίνεται αναφορά στο σκοπό αλλά και στους στόχους του Κέντρου και περιγράφονται τα προγράμματα που υπάρχουν εκεί. Ακόμη παρουσιάζεται το προσωπικό που απαρτίζει το Κέντρο και η χωρητικότητά του, και τέλος οι ανάγκες και προβλήματα που υπάρχουν.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας υπάρχουν δυο κεφάλαια μέσα από τα οποία γίνεται η περιγραφή της έρευνας και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων. Αναλυτικότερα στο έκτο κεφάλαιο αναφέρεται ο σκοπός και η μεθοδολογία της, οι δυσκολίες που παρουσιάστηκαν αλλά και ο τρόπος επίλυσης των δυσκολιών αυτών. Ακόμη περιλαμβάνει τον τρόπο συλλογής πληροφοριών αλλά και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση και συζήτηση των αποτελεσμάτων και παραθέτονται τα συμπεράσματα της έρευνάς μας. Η συγκεκριμένη μελέτη ολοκληρώνεται με κάποιες προτάσεις που αφορούν τους ανήλικους πρόσφυγες που βρίσκονται στην Ελλάδα.

Α΄ ΜΕΡΟΣ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

1.1. ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 1922-2008 (Ιστορική Αναδρομή)

Το πρώτο μεγάλο ρεύμα εισροής προσφύγων στην Ελλάδα σημειώθηκε ύστερα από τη Μικρασιατική Καταστροφή το 1922, όταν εκδιώχθηκαν από τις ιστορικές περιοχές της Δυτικής Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Καππαδοκίας 1,4 εκατομμύρια άνθρωποι οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στη χώρα μας. Η μετακίνηση αυτή θεσμοθετήθηκε και ολοκληρώθηκε με τη Συνθήκη της Λοζάννης. Τη συνθήκη αυτή υπέγραψαν 12 χώρες, ως άμεσα ή έμμεσα ενδιαφερόμενες, και ρυθμίστηκαν με αυτήν τα σύνορα της Τουρκίας με τις γειτονικές χώρες. Πέρα όμως από τις εδαφικές οριοθετήσεις, η Συνθήκη αυτή ‘έλυσε’ το προσφυγικό ζήτημα μέσω της οριστικής εγκατάστασης των προσφύγων και της ανταλλαγής των πληθυσμών. Η Συνδιάσκεψη της Λοζάννης άρχισε τις εργασίες της στις 8 Νοεμβρίου 1922 και επανάρχισε τις εργασίες στις 23 Απριλίου 1923⁶

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στη δεκαετία του 1950, έχουμε ανάλογες αναγκαστικές μετακινήσεις και εγκαταστάσεις του Πόντου και της Καππαδοκίας 1,4 εκατομμύρια άνθρωποι οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στην χώρα ξέσπασαν οι διωγμοί των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και εξανάγκασαν 350,000 να εγκαταλείψουν την Πόλη και να μετακινηθούν προς την Ελλάδα. Ακολούθησαν οι πρόσφυγες ελληνικής καταγωγής από την Κύπρο, τη Βόρεια Ήπειρο, καθώς και επίσης και από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης στις οποίες είχαν καταφύγει Έλληνες μετά τον εμφύλιο, χωρίς όμως να είναι γνωστός ο αριθμός τους.

Οι πρόσφυγες, ξεριζωμένοι από τους τόπους όπου έζησαν, με απώλειες συγγενών και φίλων, με συναισθηματικές φορτίσεις και αντιμέτωποι με τα μεγάλα πρακτικά προβλήματα της ζωής, προσπαθούν να επιβιώσουν και να ζήσουν έκτοτε με τις αναμνήσεις των χαμένων πατρίδων. Η χώρα μας πάλι βρέθηκε ανέτοιμη να ενσωματώσει και να εντάξει οικονομικά και κοινωνικά τόσο σημαντικούς σε έκταση πληθυσμούς, διότι και η

---

⁶ Harenberg B, 1986: 374.

ίδια είχε τις δικές της αδυναμίες. Ωστόσο πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι επαναπατρισθέντες Μικρασιάτες, Κωνσταντινοπολίτες, Αιγύπτιοι έφεραν έναν άλλον πολιτισμό και έδωσαν με την παρουσία τους μια έντονη και ασυνήθιστη δυναμική στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας. Το προσφυγικό στοιχείο που έφτασε στην Ελλάδα, παρά τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες που ήταν σημαντικές, προήλθε από μια κοινωνία η οποία δεν χαρακτηριζόταν βέβαια από την κλασική ταξική διάρθρωση των βιομηχανικών χώρων, ούτε όμως ήταν ακίνητη, κλειστή στην αγορά και τα ρεύματα του καπιταλισμού⁷.

Οι παγκόσμιες ροές της προσφυγιάς διασταυρώνονται στον Ελλαδικό χώρο, καθώς χιλιάδες είναι οι άνθρωποι που κάθε χρόνο, διωκόμενοι και εκτοπισμένοι – λόγω πολεμικών συγκρούσεων, θρησκευτικών και πολιτικών διώξεων και ακραίας φτώχειας στις περισσότερες περιπτώσεις – καταφτάνουν ζητώντας καταφύγιο και μια καλύτερη ζωή στη χώρα μας. Πώς, όμως, η Ελλάδα «τιμά» τους πρόσφυγες, όπως την καλούν να το κάνει τα Η.Ε., πόσο σέβεται τα δικαιώματά τους, βάσει των υποχρεώσεών της που απορρέουν από την εθνική και διεθνή νομοθεσία και τις Συμβάσεις που έχει κυρώσει; Τα στοιχεία για την αντιμετώπιση των προσφύγων στη χώρα μας είναι θλιβερά: από το 2003 (έτος έναρξης του πολέμου στο Ιράκ, και με τον κόσμο να έχει γνωρίσει από τότε το ξέσπασμα, τη συνέχιση ή την κλιμάκωση μιας σειράς συγκρούσεων - σε Λίβανο, Αφγανιστάν, Παλαιστίνη, Σουδάν και αλλού - που έχουν ξεριζώσει από τις εστίες τους εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπων) το ποσοστό αναγνώρισης προσφυγικού και ανθρωπιστικού καθεστώτος (ασύλου) από την Ελλάδα μόλις που ξεπερνά το 1%.

Έτος	Αιτήσεις	Αναγνωρίσεις (προσφυγικό καθεστώς & ανθρωπιστικό άσυλο)	Ποσοστό αναγνωρίσεων επί των αιτήσεων
2003	8.178	28	0,62%
2004	4.469	33	0,88%
2005	9.050	88	1,90%
2006(έως τέλος Ιουνίου)	3.431	50	1,53%

Πίνακας 1

Πηγή: Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR) <http://www.unhcr.gr/>

⁷ Λιάκος Α, 1993.: 91.

Η μεγάλη πλειοψηφία των προσφύγων που βρίσκονται στη χώρα μας διαμένει στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), ο μεγαλύτερος αριθμός προσφύγων είναι συγκεντρωμένος στο λεκανοπέδιο Αττικής και πιο συγκεκριμένα στο 1ο, 4ο, 5ο και 6ο διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, όπως και στους Δήμους Περιστερίου, Αιγάλεω, Δάφνης, Αγ. Δημητρίου και Πειραιά. Τα τελευταία επίσης χρόνια υπάρχουν συγκεντρώσεις Κούρδων και Αφγανών, κυρίως αιτούντων άσυλο, στις περιοχές της Πεντέλης και της Νέας Μάκρης. Οι βασικότερες αιτίες γι' αυτό είναι οι εξής :

1. Η αίσθηση της ασφάλειας που αισθάνονται οι πρόσφυγες μέσα στο απρόσωπο αστικό περιβάλλον.
2. Η συγκρότηση κοινωνικών δικτύων από ομάδες ομοεθνών τους στην ευρύτερη περιοχή των Αθηνών και η συνακόλουθη θέληση των νεοαφιχθέντων να βρίσκονται κοντά σε αυτά.
3. Η συγκέντρωση στην πόλη της Αθήνας σημαντικού μέρους των υπηρεσιών, κυβερνητικών και μη, που εξυπηρετούν τους πρόσφυγες⁸.

Σε ελάχιστους ανθρώπους, λοιπόν, χορηγεί η Ελλάδα άσυλο, συγκριτικά με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Το 2005 η Ελληνική κυβέρνηση χορήγησε προσφυγικό καθεστώς σε 39 άτομα (0.84%) από τις 4,624 εξετασθείσες περιπτώσεις, ενώ το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης, συμπεριλαμβανομένου και του ανθρωπιστικού καθεστώτος (το οποίο δόθηκε σε 49 άτομα), ανήλθε σε ποσοστό 1,9%. Το ποσοστό αναγνώρισης στις 15 χώρες της Ε.Ε (πριν τη διεύρυνση), συμπεριλαμβανομένου και του ανθρωπιστικού καθεστώτος, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στατιστικά, ήταν 31.9%. Μια από τις σημαντικότερες αδυναμίες της ελληνικής νομοθεσίας ασύλου είναι το γεγονός ότι το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης αποφασίζει επί των αιτημάτων ασύλου και σε πρώτο και σε δεύτερο βαθμό, καθώς δεν υπάρχει ανεξάρτητο όργανο που να κρίνει τις προσφυγές, όπως συμβαίνει σε άλλα κράτη της Ε.Ε.

Χιλιάδες είναι εν τέλει οι άνθρωποι που δεν μπορούν να ασκήσουν καν το δικαίωμά τους να ζητήσουν άσυλο, καθώς εκείνα που ακολουθούν την άφιξή τους στην

---

⁸ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. Όψεις του Ζητήματος των Προσφύγων στην Ελληνική Κοινωνία.
<http://www.gcr.gr/>

Ελλάδα είναι κατά κανόνα το στοίβαγμα τους σε άθλια κρατητήρια και προσβλητικούς για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια «χώρους προσωρινής κράτησης».⁹ Στη χώρα μας το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο διακρίνει τις ακόλουθες κατηγορίες προσφύγων:

Πολιτικοί πρόσφυγες, οι οποίοι έλαβαν πολιτικό άσυλο και στους οποίους χορηγείται άδεια παραμονής για έναν χρόνο και έπειτα ανανεώνεται.

Πρόσφυγες αιτούντες άσυλο, δηλαδή πρόσφυγες που έχουν υποβάλλει αίτηση ασύλου για πρώτη ή δεύτερη φορά αλλά δεν υπάρχει ακόμα απάντηση από τις Ελληνικές Αρχές και ενισχύονται από την Ύπατη Αρμοστεία και τις εθελοντικές οργανώσεις.

Πρόσφυγες οι οποίοι έχουν λάβει άσυλο και δεν έχουν χαρακτηριστεί επίσημα 'πολιτικοί πρόσφυγες αλλά οι αρχές τους χορήγησαν άδεια παραμονής για έξι μήνες, η οποία ανανεώνεται για ανθρωπιστικούς λόγους.

Πρόσφυγες που εισήλθαν πριν το 1993 στην Ελληνική Επικράτεια και εξακολουθούν να παραμένουν περιμένοντας να επανεξεταστούν οι αιτήσεις τους για την χορήγηση πολιτικού ασύλου¹⁰.

---

⁹ ΑΡΣΙΣ-Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων <http://www.arsis.gr/>

¹⁰ Αμίτσης Γ, 2001:220.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΟΡΟ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

2.1. ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ.

Τα σχετικά με το άσυλο και τους πρόσφυγες ζητήματα γνώρισαν κατά τις τελευταίες δεκαετίες σημαντικές εξελίξεις. Σ' αυτό συνετέλεσε σε μεγάλο βαθμό η ανάπτυξη στο διεθνές και ιδιαίτερα ευρωπαϊκό επίπεδο πολιτικής, με νομοθεσιακά και άλλα στοιχεία που επιχειρεί να απαντήσει στις νέες προκλήσεις που εμφανίζονται μαζί με τα κύματα προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Τα σημαντικότερα από τα νομικά κείμενα, που αποδεικνύουν το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας για τη διαμόρφωση συστηματικού πλαισίου και κοινής πολιτικής στο ζήτημα του πολιτικού ασύλου είναι τα ακόλουθα:

2.1.1. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ 1951 ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς το πρόβλημα των προσφύγων δεν είχε λυθεί, έγινε αισθητή η ανάγκη για ένα νέο διεθνές νομικό κείμενο που να καθορίζει το νομικό καθεστώς των προσφύγων. Προβλήθηκε η απαίτηση για ένα κείμενο που να περιέχει ένα γενικό ορισμό για το ποιος θα έπρεπε να θεωρείται πρόσφυγας. «Η Σύμβαση σχετικά με την Συνδιάσκεψη των Πληρεξουσίων των Ηνωμένων Εθνών την 28^η Ιουλίου 1951 και τέθηκε σε ισχύ την 21 Απριλίου 1954. Η Σύμβαση περιλαμβάνει του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων ορίζει ως πρόσφυγα κάθε πρόσωπο που λόγω εξωτερικής επιδρομής, κατοχής, ξένης κυριαρχίας, γεγονότων που διαταράσσουν σοβαρά τη δημόσια τάξη είτε σε τμήμα είτε ολόκληρη τη χώρα καταγωγής ή ιθαγένειας του, εξαναγκάζεται να εγκαταλείψει τον τόπο συνήθους διαμονής, με σκοπό να αναζητήσει καταφύγιο αλλού έξω από τη χώρα της καταγωγής ή και της ιθαγένειας του.¹¹

2.1.2. ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΟΥ 1967 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ.

Με το πέρασμα του χρόνου και την εμφάνιση νέων προσφυγικών καταστάσεων, άρχισε να γίνεται ολοένα και περισσότερο αισθητή η ανάγκη να εφαρμοστούν οι διατάξεις

---

¹¹ Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, 2000: 5.

της Σύμβασης του 1951 και σε παρόμοιους νέους πρόσφυγες. Για το σκοπό αυτό καταρτίστηκε ένα Πρωτόκολλο σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων. Ύστερα από την εξέταση του από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, άνοιξε για προσχωρήσεις την 31 Ιανουαρίου 1967 και τέθηκε έπειτα σε ισχύ την 4^η Οκτωβρίου 1967. Με την προσχώρηση στο Πρωτόκολλο του 1967, τα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εφαρμόζουν τις ουσιώδεις διατάξεις της Σύμβασης του 1951 στους πρόσφυγες. Το Πρωτόκολλο είναι ανεξάρτητο, η δε προσχώρηση σε αυτό δεν περιορίζεται μόνο στα Κράτη-μέρη της Σύμβασης.¹²

2.1.3. ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΥΠΑΤΟΥ ΑΡΜΟΣΤΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ.

Σύμφωνα με το καταστατικό ο Ύπατος Αρμοστής καλείται μεταξύ άλλων, να παρέχει υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών διεθνή προστασία σε πρόσφυγες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Γραφείου του. Το Καταστατικό περιέχει ορισμούς για τα πρόσωπα στα οποία εκτείνεται η αρμοδιότητα του Ύπατου Αρμοστή. Οι ορισμοί αυτοί ομοιάζουν, αν και δεν ταυτίζονται, με τους αντίστοιχους που περιέχονται στη Σύμβαση του 1951. Με βάση αυτούς τους ορισμούς ο Ύπατος Αρμοστής είναι ο υπεύθυνος για πρόσφυγες ανεξάρτητα από οποιοδήποτε χρονικό ή γεωγραφικό περιορισμό. Έτσι κάποιο πρόσωπο που ανταποκρίνεται στα κριτήρια του Καταστατικού του UNHCR, δικαιούται της προστασίας των Ηνωμένων Εθνών που παρέχεται δια του Ύπατου Αρμοστή, ανεξάρτητα από το εάν βρίσκεται ή όχι, σε μια χώρα που είναι μέρος της Σύμβασης του 1951 ή του Πρωτοκόλλου του 1967 ή από το εάν έχει αναγνωρισθεί ή όχι ως πρόσφυγας από τη φιλοξενούσα χώρα σύμφωνα με ένα από τα δυο κείμενα. Πρόσφυγες που συγκεντρώνουν αυτές τις προδιαγραφές εμπίπτουν στην εντολή του Ύπατου Αρμοστή, και αναφέρονται συνήθως ως <<πρόσφυγες εντολής.>>¹³

---

¹² Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, 2000: 5

¹³ Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, 2000

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1. ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

3.1.1. Η Σύμβαση της Γενεύης της 28 Ιουλίου 1951 για το Καθεστώς των

Προσφύγων και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31 Ιανουαρίου 1967.

Η Σύμβαση της Γενεύης κυρώθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 3989 της 19/26 Σεπτεμβρίου 1959 ενώ το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης με τον αναγκαστικό νόμο 389/1968. Από την ημερομηνία της κύρωσής τους οι διατάξεις των διεθνών αυτών συμβάσεων ισχύουν στην Ελλάδα και μάλιστα υπερισχύουν της εθνικής νομοθεσίας. Αυτό σημαίνει ότι ο πρόσφυγας στην Ελλάδα μπορεί να επικαλεστεί άμεσα τις διατάξεις της Σύμβασης της Γενεύης που του αναγνωρίζουν συγκεκριμένα δικαιώματα.

3.1.2. Τα άρθρα 24 και 25 του νόμου 1975/1991, όπως τροποποιήθηκαν με το νόμο 2452/1996.

Οι νομοθετικές διατάξεις αυτές περιέχουν τις βασικές γραμμές της νομοθεσίας περί ασύλου και ορίζουν ότι λεπτομερέστερες ρυθμίσεις θα υιοθετηθούν με Προεδρικά Διατάγματα

3.1.3. Το Προεδρικό Διάταγμα 61/1999. Το Προεδρικό Διάταγμα αυτό αποτελεί την «καρδιά» της νομοθεσίας για το άσυλο στην Ελλάδα, ορίζοντας μεταξύ άλλων με λεπτομέρειες τη διαδικασία υποβολής αιτήματος χορήγησης ασύλου, τη διαδικασία εξέτασης του αιτήματος και αναγνώρισης του αιτούντος άσυλο ως πρόσφυγα, τη διαδικασία ανάκλησης του καθεστώτος του πρόσφυγα, τις περιπτώσεις έγκρισης παραμονής στην Ελλάδα των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο για ανθρωπιστικούς λόγους, τις προϋποθέσεις οικογενειακής επανένωσης του πρόσφυγα.

3.1.4. Το Προεδρικό Διάταγμα 189/1998 ορίζει τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία παροχής άδειας εργασίας στους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο.

3.1.5. Το Προεδρικό Διάταγμα 266/1999 που αναφέρεται στη λειτουργία του Κέντρου

Προσωρινής Διαμονής Αιτούντων Άσυλο Αλλοδαπών Λαυρίου και στην κοινωνική προστασία των προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των παραμενόντων στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους¹⁴.

---

¹⁴ Δημητρόπουλος Α, 2003.

3.2. ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

Η διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος πρόσφυγα ρυθμίζεται από το Π.Δ. 61/1999 (ιδίως τα άρθρα 2-4). Τα άρθρα αυτά δεν περιλαμβάνουν καμία ειδική ρύθμιση για την εξέταση αιτημάτων από ασυνόδευτους ανήλικους. Οι αρμόδιες αρχές, ως εκ τούτου, δεν έχουν από το πιο πάνω Π.Δ. υποχρέωση διαφορετικής αντιμετώπισης και χειρισμού αιτημάτων ασύλου από αυτή την κατηγορία. Αντίθετα, το Π.Δ. 220/2007, στο άρθρο 17, αναφέρεται στην ανάγκη «για την ειδική μεταχείριση αιτούντων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, όπως ...οι ασυνόδευτοι ανήλικοι..», ενώ το άρθρο 18 θέτει ως « πρωταρχικό μέλημα των αρμοδίων αρχών» το « βέλτιστο συμφέρον του παιδιού». Αντίστοιχες δεσμεύσεις προκύπτουν και από όλες τις άλλες διεθνείς και εθνικές ρυθμίσεις προστασίας των ανηλίκων, ιδίως την Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, αλλά και από την γενικότερη αρχή της χρηστής διοίκησης.

Η Οδηγία 2005/85/EK, στο άρθρο 23 παρ. 3 δίδει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη «να δώσουν προτεραιότητα ή να επιταχύνουν τυχόν εξέταση [του αιτήματος] ... μεταξύ άλλων όταν η αίτηση είναι πιθανόν να θεωρηθεί ως βάσιμη ή όταν ο αιτών έχει ειδικές ανάγκες». Κάτι που συμβαίνει, προφανώς, με τους ανηλικούς που αποτελούν μια κατηγορία με ειδικές ανάγκες. Τέλος και ρητά, το Ψήφισμα του Συμβουλίου των Υπουργών της Ε.Ε της 26^{ης} Ιουνίου 1997 σχετικά με τους ασυνόδευτους ανηλικούς υπηκόους τρίτων χωρών αναφέρει στο άρθρο 4 παρ. 2 ότι «λόγω των ειδικών αναγκών των ανηλίκων και της ευάλωτης θέσης τους, τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάζουν επείγοντως τις αιτήσεις ασύλου τις οποίες υποβάλλουν ασυνόδευτοι ανήλικοι». Πέραν των δεσμευτικών νομοθετικών κειμένων και η Ύπατη Αρμοστεία έχει συντάξει ειδικές Οδηγίες για τους ασυνόδευτους ανήλικους που περιλαμβάνουν «ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου που υποβάλλονται από τους μη συνοδευόμενους ανήλικους». Οι εν λόγω εγγυήσεις αποτυπώνονται στις Οδηγίες του Γραφείου για τα Παιδιά Πρόσφυγες¹⁵.

Κύριες μεταξύ των εγγυήσεων αυτών είναι η ανάγκη παρουσίας και συμμετοχής στην διαδικασία εμπειρογνομόνων προκειμένου να συνδράμουν στον καθορισμό της πνευματικής ανάπτυξης και ωριμότητας του παιδιού και να επιτρέψουν την ικανοποιητική αξιολόγηση των λόγων φυγής τους, «λαμβάνοντας υπόψη ότι τα παιδιά εκδηλώνουν τους

---

¹⁵ Refugee Children ,1994.

φόβους τους με τρόπο διαφορετικό από τους ενήλικες». Επιπλέον υπογραμμίζουν την ανάγκη αντιπροσώπευσης του παιδιού από ενήλικα ενώ τονίζουν ότι «στις περιπτώσεις εξέτασης αιτημάτων ασύλου παιδιών προσφύγων επιβάλλεται η φιλελεύθερη εφαρμογή του ευεργετήματος της αμφιβολίας» Ενώσω εκκρεμεί η αίτηση αναγνώρισής του ως πρόσφυγα μπορεί να διαμένει σε Κέντρα Προσωρινής Διαμονής (στο Λαύριο) και έχει τη δυνατότητα υγειονομικής περίθαλψης. Ακόμα, δε χρειάζεται άδεια εργασίας για να απασχοληθεί αλλά η εργασία του θα είναι προσωρινή.

Σε περίπτωση που αναγνωριστεί ως πρόσφυγας του παρέχεται ειδική προσφυγική ταυτότητα, βάσει της οποίας εκδίδεται και η ετήσια άδεια παραμονής στην οποία έχει τη δυνατότητα να την ανανεώνει κάθε χρόνο. Η χορήγηση ασύλου καλύπτει και την οικογένεια του πρόσφυγα μόνο αν βρίσκεται μαζί του κατά την υποβολή της σχετικής αίτησης. Επιπρόσθετα, με την έκδοση της προσφυγικής ταυτότητας εξομοιώνονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του πρόσφυγα με αυτά των ημεδαπών.

Για άτομα τα οποία δεν αναγνωρίστηκε η ιδιότητα του πρόσφυγα, υπάρχει ειδικό καθεστώς σύμφωνα με το οποίο γίνεται ανεκτή η παραμονή τους μόνο με το δελτίο εξάμηνης διάρκειας. Μετά η λήξη της ισχύος του δελτίου, επαναπροωθούνται προς τη χώρα προέλευσής τους ή άλλη ασφαλή χώρα.

3.3. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ

3.3.1. ΑΦΙΞΗ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΕΣ

ΑΡΧΕΣ

Οι αρμόδιες για την εξέταση των αιτήσεων χορήγησης πολιτικού ασύλου αρχές είναι από το Νόμο υποχρεωμένες να εξετάσουν οποιαδήποτε αίτηση, ακόμα και αν αυτή προέρχεται από αλλοδαπό που έχει εισέλθει στη χώρα μας κατά τρόπο παράνομο. Εξάλλου, τόσο το άρθρο 31, 1 της Σύμβασης της Γενεύης όσο και το αρ. Ν1975/91 ορίζουν πως απαγορεύεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων σε πρόσφυγες λόγω παράνομης εισόδου ή διαμονής, εξαιτίας της ιδιαίτερης φύσης των λόγων που τους αναγκάζουν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους.

Απαιτείται, μάλιστα, να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη λειτουργία των συνοριακών και άλλων αστυνομικών αρχών, προκειμένου να αποφευχθούν παράνομες προσαγωγές, φυλακίσεις και επαναπροωθήσεις αλλοδαπών – αιτούντων άσυλο, που για κάποιο λόγο δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των προσφύγων. Στο πρώτο άρθρο του π.δ. 61/1991 αναφέρονται τρεις κατηγορίες ατόμων που μπορούν να θεωρηθούν ως αιτούντες πολιτικό άσυλο:

α) ο αλλοδαπός που δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής στα σημεία εισόδου της ελληνικής Επικράτειας πως ζητά άσυλο στη χώρα ή ζητά να μην απελαθεί σε κάποια χώρα εκ φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων,

β) ο αλλοδαπός ο ευρισκόμενος εντός της Ελληνικής Επικράτειας που δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής ότι ζητά άσυλο στη χώρα ή ζητά να μην απελαθεί για τους άνω λόγους σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης, όπως τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης και

γ) ο αλλοδαπός, ο οποίος εισέρχεται στη χώρα μας κατ' εφαρμογή της Σύμβασης του Δουβλίνου. Οι αρμόδιες αρχές συνοριακού ελέγχου και οι κατά τόπον αρχές φροντίζουν καταρχήν να διαθέτουν ικανό και επαρκές προσωπικό, για να εξασφαλίσουν την ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία τους. Με την υποβολή της αίτησης χορηγείται στον αιτούντα ενημερωτικό φυλλάδιο σε γλώσσα που κατανοεί, το οποίο εκδίδεται με μέριμνα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Σε αυτό περιγράφεται η διαδικασία εξέτασης ασύλου, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του, οι συνέπειες από τη μη συμμόρφωση του, καθώς και οργανισμοί και φορείς που συνδράμουν τους πρόσφυγες (με κυριότερη την Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ). Σε περίπτωση που τα

παραπάνω δεν πληρούνται ή ο αιτών είναι αναλφάβητος, η αρμόδια αρχή φροντίζει για την ενημέρωση του μέσω διερμηνέα. Εάν το αίτημα παροχής ασύλου υποβληθεί σε μη αστυνομική αρχή, η τελευταία οφείλει να ειδοποιήσει άμεσα την αρμόδια αστυνομική αρχή και να παραπέμψει τον αιτούντα με τη σχετική αλληλογραφία για τα περαιτέρω¹⁶.

Εάν ο αλλοδαπός συνοδεύεται από την οικογένειά του, το αίτημα παροχής ασύλου περιλαμβάνει και αυτή. Εάν ο αιτών είναι ασυνόδευτος ανήλικος 14-18 ετών, η αίτηση κρίνεται κατά περίπτωση και γίνεται δεκτή μόνο εφόσον διαπιστωθεί η πνευματική ωριμότητα του παιδιού. Εξάλλου, στην περίπτωση ανήλικου ενημερώνεται αμέσως ο Εισαγγελέας ανηλίκων ή ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών για να ενεργήσει ως ειδικός προσωρινός επίτροπος του ανήλικου μέχρι την οριστική κρίση του αιτήματος του (αρ. 1 παρ. 3 και 4). Σε περίπτωση που ο αλλοδαπός φτάσει σε σημείο εισόδου λιμένα ή αερολιμένα και εκεί ζητήσει άσυλο από τις αρχές, η αίτησή του εξετάζεται με την ταχύρυθμη διαδικασία του αρ. 2 Ν.2452/1996. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ο αιτών παραμένει στη ζώνη αναμονής καθ' όλο το χρονικό διάστημα εξέτασης της αίτησής του, που σε κάθε περίπτωση δεν υπερβαίνει τις δεκαπέντε ημέρες. Ως ζώνη αναμονής ορίζεται ο χώρος όπου εκτείνεται από το σημείο επιβίβασης μέχρι το σημείο του διαβατηριακού ελέγχου¹⁷

---

¹⁶ Δημητρόπουλος Α, 2001.

¹⁷ Νάσκου-Περράκη, 1998.

3.4. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΑΣΥΛΟΥ¹⁸

3.4.1. Η εξέταση σε πρώτο βαθμό

α) Η συνέντευξη του αιτούντος άσυλο

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 61/1999, μετά την υποβολή του αιτήματος ασύλου πραγματοποιείται συνέντευξη του αιτούντος με αξιωματικό της αστυνομίας. Το Π.Δ. ορίζει ότι αν ο αιτών άσυλο το θελήσει, μπορεί να του χορηγηθεί προθεσμία έως τριών μηνών από την υποβολή του αιτήματος προκειμένου να προετοιμαστεί για την συνέντευξη. Αν κάτι τέτοιο συμβεί, του χορηγείται σημείωμα με τα στοιχεία του και την ημερομηνία της εξέτασής του. Μόνο μετά την διενέργεια της συνέντευξης χορηγείται στον αιτούντα άσυλο το ειδικό δελτίο αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, η λεγόμενη «ροζ κάρτα». Το δελτίο αυτό έχει ισχύ έξι μηνών και ανανεώνεται μέχρι την κοινοποίηση στον αιτούντα άσυλο της οριστικής απόφασης για το αίτημά του. Η ροζ κάρτα είναι πολύ σημαντικό έγγραφο, καθώς μόνο όσοι έχουν στην κατοχή τους ροζ κάρτα έχουν δικαίωμα εργασίας και δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Η εξέταση του αιτούντος γίνεται με την παρουσία διερμηνέα και, αν ο αιτών το επιθυμεί, δικηγόρου. Αν ο αιτών αναφέρει ότι έχει υποστεί βασανιστήρια, οι αστυνομικοί τον παραπέμπουν σε ειδικούς επιστήμονες προκειμένου αυτό να εξακριβωθεί. Δεν είναι απαραίτητο ο αιτών άσυλο να προσκομίσει οποιοδήποτε στοιχείο ή έγγραφο για να υποστηρίξει τα όσα αναφέρει προφορικά, ούτε καν έγγραφα που να αποδεικνύουν την ταυτότητά του.

Οι απαντήσεις του αιτούντος καταγράφονται και η αστυνομική αρχή καταρτίζει φάκελο με τα πρακτικά της συνέντευξης και τα υπόλοιπα στοιχεία που ενδεχομένως έχει προσκομίσει ο αιτών (για παράδειγμα έγγραφα ταυτότητας, δικαστικές αποφάσεις από τη χώρα καταγωγής του) και τον αποστέλλει στην Διεύθυνση Αλλοδαπών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, μαζί με την πρότασή της σχετικά με τη βασιμότητα του αιτήματος ασύλου και το αν πρέπει να ακολουθηθεί η ταχύρυθμη ή η κανονική διαδικασία εξέτασης του αιτήματος.

Μετά τη χορήγηση της ροζ κάρτας, ο αιτών άσυλο είναι υποχρεωμένος να παραμείνει στην διεύθυνση διαμονής που δήλωσε ή του καθορίστηκε με απόφαση των

---

¹⁸ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. <http://www.gcr.gr/>

αστυνομικών αρχών και να μην απομακρύνεται αυθαίρετα από εκεί. Αν δεν τηρήσει την υποχρέωσή του αυτή, η εξέταση του αιτήματός του μπορεί να διακοπεί με απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, με συνέπεια να του αφαιρεθεί η ροζ κάρτα¹⁹.

β) Η κανονική διαδικασία εξέτασης του αιτήματος ασύλου

Όταν το αίτημα ασύλου εξετάζεται με την κανονική διαδικασία, την απόφαση σε πρώτο βαθμό την λαμβάνει ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, με βάση τα στοιχεία του φακέλου του αιτούντος άσυλο που πρέπει να υποβληθούν στη Διεύθυνση Αλλοδαπών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης από την Αστυνομική Υπηρεσία όπου εξετάστηκε ο αιτών άσυλο μέσα σε δέκα μέρες από την εξέτασή του. Αν η απόφαση του Γενικού Γραμματέα είναι αρνητική, ο αιτών άσυλο μπορεί να ασκήσει προσφυγή και να ζητήσει την επανεξέταση του αιτήματος μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών από την επίδοσή της.

γ) Η ταχύρυθμη διαδικασία εξέτασης αιτήματος ασύλου

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, όταν το αίτημα ασύλου υποβάλλεται σε σημείο εισόδου λιμανιού ή αεροδρομίου, ή αν είναι προδήλως αβάσιμο ή υποβάλλεται από άτομο το οποίο προέρχεται από τρίτη ασφαλή χώρα υποδοχής, εξετάζεται με τη λεγόμενη ταχύρυθμη διαδικασία. Προδήλως αβάσιμο είναι για παράδειγμα το αίτημα ασύλου το οποίο υποβάλλεται από αλλοδαπό ο οποίος δεν επικαλείται φόβο δίωξης αλλά λόγους τελείως άσχετους με αυτούς που προβλέπει η Σύμβαση της Γενεύης του 1951. Τρίτη ασφαλής χώρα υποδοχής είναι για παράδειγμα μία χώρα στην οποία διέμενε ο αιτών άσυλο πριν έρθει στην Ελλάδα και όπου θα μπορούσε να ζητήσει προστασία ή άσυλο και να εξεταστεί το αίτημά του. Στην ταχύρυθμη διαδικασία την πρώτη απόφαση λαμβάνει ο Προϊστάμενος του Κλάδου Ασφάλειας και Τάξης του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

Ο αιτών μπορεί να υποβάλει προσφυγή μέσα σε δέκα μέρες από την επίδοσή της ενώπιον του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, ο οποίος πρέπει να εκδώσει την οριστική απόφασή του σε τριάντα μέρες από την άσκηση της προσφυγής. Αν το αίτημα ασύλου υποβληθεί από αλλοδαπό ο οποίος βρίσκεται στη ζώνη διερχομένων διεθνούς αεροδρομίου ή σε λιμάνι πριν αυτός περάσει από το σημείο που

---

¹⁹ Περράκης Σ, 2005.

γίνεται ο έλεγχος των διαβατηρίων, πριν δηλαδή εισέλθει στο Ελληνικό έδαφος, ακολουθείται μία ακόμη πιο ταχεία διαδικασία, με κύριο χαρακτηριστικό ότι οι χρόνοι μειώνονται στο μισό σε σχέση με την προηγούμενη διαδικασία. Αν δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την υποβολή του αιτήματος, οι ελληνικές αρχές είναι υποχρεωμένες να επιτρέψουν την είσοδο του αιτούντος άσυλο, και να του χορηγήσουν ροζ κάρτα.

δ. Η απόφαση σε πρώτο βαθμό επί του αιτήματος ασύλου

Αντίγραφο της απόφασης των Αρχών παραδίδεται στον αιτούντα (επίδοση) και το περιεχόμενό της του εξηγείται σε γλώσσα που κατανοεί. Σε περίπτωση που ο ίδιος δεν βρεθεί, οι αστυνομικές αρχές είτε θυροκολλούν την απόφαση στην γνωστή κατοικία του, είτε την επιδίδουν στο Δημαρχείο του τόπου της κατοικίας του. Δεδομένου ότι οι πρώτες αποφάσεις είναι στην συντριπτική τους πλειοψηφία αρνητικές, έχει μεγάλη σημασία για τον αιτούντα να δηλώνει κάθε αλλαγή της διεύθυνσής του προκειμένου να παραλάβει ο ίδιος την απόφαση

3.4.2. Η εξέταση σε δεύτερο βαθμό του αιτήματος ασύλου

Όταν η πρώτη απόφαση είναι απορριπτική, ο αιτών άσυλο έχει το δικαίωμα όπως είδαμε να υποβάλει προσφυγή και να ζητήσει να επανεξεταστεί το αίτημά του. Αν υποβάλει την προσφυγή του, η ισχύς της ροζ κάρτας του εξακολουθεί να ανανεώνεται κάθε έξι μήνες και η απομάκρυνσή του από την Ελλάδα εξακολουθεί να απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση έως ότου του κοινοποιηθεί και η δεύτερη απόφαση.

Τη δεύτερη και οριστική απόφαση για το αίτημα ασύλου λαμβάνει ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης όταν ακολουθείται η κανονική διαδικασία εξέτασης και ο Γενικός Γραμματέας όταν ακολουθείται η ταχύρυθμη διαδικασία. Και στις δύο περιπτώσεις πριν την έκδοση της απόφασης ο αιτών άσυλο καλείται να εμφανιστεί σε μία ειδική γνωμοδοτική επιτροπή, η οποία αφού τον εξετάσει με διερμηνέα και με την παρουσία δικηγόρου, αν ο αιτών το επιθυμεί, θα υποβάλει τη γνώμη της στον Υπουργό ή το Γενικό Γραμματέα.

Η επιτροπή αυτή αποτελείται από έναν εκπρόσωπο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, το Σύμβουλο Νομικής Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες του Ο.Η.Ε., έναν υπάλληλο και έναν νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών, έναν ανώτερο αξιωματικό της Ελληνικής Αστυνομίας και τον Νομικό Σύμβουλο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης ο οποίος προεδρεύει.

Η γνώμη της επιτροπής δεν δεσμεύει τον Υπουργό ή το Γενικό Γραμματέα, πράγμα που σημαίνει ότι ακόμη και αν η επιτροπή κρίνει ομόφωνα ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις για να αναγνωριστεί ο αιτών άσυλο σαν πρόσφυγας, ο Υπουργός ή ο Γενικός Γραμματέας μπορούν παρόλα αυτά να απορρίψουν το αίτημα ασύλου. Η εξέταση του αιτούντος άσυλο από την γνωμοδοτική επιτροπή αποτελεί το πιο σημαντικό στάδιο της διαδικασίας ασύλου, αφού όταν η γνωμοδότησή της είναι αρνητική πολύ σπάνια η απόφαση του Υπουργού ή του Γενικού Γραμματέα είναι θετική.

Η επιτροπή συνεδριάζει μία φορά την εβδομάδα, και καλούνται να εξεταστούν κάθε φορά 15 με 20 αιτούντες άσυλο. Ο χαμηλός αυτός ρυθμός σε σχέση με τις αιτήσεις ασύλου που εκκρεμούν προκαλεί σημαντική καθυστέρηση στη εξέταση του αιτήματος ασύλου: μπορεί κανείς να περιμένει μέχρι και 18 μήνες από την ημερομηνία της προσφυγής του πριν κληθεί στην επιτροπή.

3.4.3. Η Οριστική Απόφαση επί του Αιτήματος Ασύλου

3.4.3.1. Η αρνητική απόφαση σε δεύτερο βαθμό – η προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας

Μετά την εξέταση του αιτούντος από την γνωμοδοτική επιτροπή, ο Υπουργός ή ο Γενικός Γραμματέας εκδίδουν την οριστική απόφαση επί του αιτήματος ασύλου. Αν η απόφαση είναι θετική και αναγνωρίζει το καθεστώς του πρόσφυγα στον αιτούντα άσυλο, του χορηγείται πενταετής άδεια παραμονής και ειδικό δελτίο ταυτότητας πολιτικού πρόσφυγα. Αν είναι αρνητική, αφαιρείται η ροζ κάρτα και ο αιτών άσυλο καλείται να εγκαταλείψει την Ελλάδα μέσα το πολύ σε τρεις μήνες. Η μόνη δυνατότητα που έχει πια ο αλλοδαπός που έχει απορριφθεί είναι να προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας, ζητώντας την ακύρωση της απόφασης, αν αυτή ελήφθη κατά παράβαση της νομοθεσίας.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν κρίνει την ουσία της υπόθεσης παρά μόνο τη νομιμότητα της απόφασης. Αν το Συμβούλιο της Επικρατείας ακυρώσει την απόφαση δεν χορηγεί άσυλο στον αιτούντα, αλλά πρέπει να ξεκινήσει από την αρχή η διαδικασία εξέτασης του αιτήματός του όπως αυτή περιγράφηκε ανωτέρω.

3.4.3.2. Η έγκριση της παραμονής του αιτούντος άσυλο στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Π.Δ. 61/1999

Το Π.Δ. 61/1999 προβλέπει πως αν το αίτημα ασύλου απορριφθεί, μπορεί να χορηγηθεί στον αιτούντα άδεια παραμονής στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους για ένα έτος. Το Π.Δ. αναφέρει ενδεικτικά κάποιες περιστάσεις που μπορούν να οδηγήσουν στην έγκριση της παραμονής του απορριφθέντος αιτούντα άσυλο (διεθνής αποκλεισμός της χώρας, εμφύλια σύρραξη στη χώρα καταγωγής, σοβαροί λόγοι υγείας κλπ), ενώ ρητά ορίζει ότι στον αλλοδαπό που παραμένει στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους αναγνωρίζονται τα ίδια δικαιώματα στην εργασία και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που έχουν οι αιτούντες άσυλο σύμφωνα με τα Π.Δ. 189/1998 και 266/1999

Δεκαπέντε ημέρες πριν από τη λήξη της ετήσιας άδειας παραμονής του για ανθρωπιστικούς λόγους, ο αλλοδαπός μπορεί να υποβάλει αίτηση προκειμένου αυτή να παραταθεί για άλλο ένα έτος. Από τις αρχές του 2003 έχει δυστυχώς παρατηρηθεί ότι υπερβολικά συχνά οι ελληνικές αρχές δεν ανανεώνουν τις χορηγηθείσες άδειες παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου οι λόγοι για τους οποίους χορηγήθηκαν αρχικά δεν έχουν πάψει να υφίστανται ή και σε περιπτώσεις όπου η άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους ανανεώνονταν επί σειρά ετών.

3.4.3.3. Η κατάσταση των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο

Πολλοί αιτούντες άσυλο αντιμετωπίζουν σοβαρότατα προβλήματα μετά την οριστική απόρριψή των αιτημάτων τους, καθώς οι ροζ κάρτες αφαιρούνται ταυτόχρονα με την επίδοση της απόφασης. Έτσι, από τη μια στιγμή στην άλλη οι απορριφθέντες αιτούντες άσυλο βρίσκονται χωρίς κανένα νομιμοποιητικό έγγραφο, πράγμα που έχει σοβαρότατες πρακτικές συνέπειες.

Οι συνέπειες της εξαιρετικά απότομης αυτής μεταβολής της κατάστασής τους γίνονται δυσβάσταχτες όταν έχουν παραμείνει στην Ελλάδα ως αιτούντες άσυλο για μεγάλο χρονικό διάστημα (πράγμα που αποτελεί και τον κανόνα εφόσον με την κανονική διαδικασία ο χρόνος εξέτασης του αιτήματος κυμαίνεται μεταξύ δύο και τριών ετών)²⁰.

---

²⁰ Νάσκου-Περράκη, 1998.

3.5. ΚΕΝΤΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

Η στέγαση των προσφύγων - αιτούντων άσυλο γίνεται σε συγκεκριμένους χώρους, τα «κέντρα υποδοχής». Ωστόσο, το ζήτημα της στέγασης δυσχεραίνεται διότι τα κέντρα υποδοχής δεν επαρκούν να καλύψουν τις στεγαστικές ανάγκες του εξυπηρετούμενου πληθυσμού. Ακόμη υπάρχει διαφορετικό επίπεδο παροχών στα διάφορα κέντρα. Δεν είναι πάντα εύκολη, λόγω γεωγραφικής τοποθεσίας, η πρόσβαση σε αστικά κέντρα, τόπους εργασίας, νοσοκομεία, με αποτέλεσμα να μην διευκολύνεται η γρήγορη και ουσιαστική κοινωνική ένταξη των νεοαφιχθέντων. Τα κέντρα υποδοχής με τα κριτήρια που θέτουν, αποκλείουν από την δυνατότητα στέγασης πολλούς νεοεισαχθέντες αιτούντες άσυλο. Οι κατηγορίες αιτούντων άσυλο που είτε αποκλείονται από τα κέντρα υποδοχής είτε γίνονται δεκτές με εξαιρετική δυσκολία είναι: μόνοι άντρες που δεν φέρουν ροζ κάρτα, άτομα με ψυχολογικά ή χρόνια ιατρικά προβλήματα ή με προβλήματα που χρήζουν συστηματικής ιατρικής παρακολούθησης, καθώς και άτομα με κινητικές ή και άλλες αναπηρίες. Ειδικά για τις τρεις τελευταίες κατηγορίες, η δυσκολία εισαγωγής τους οφείλεται κύρια στην ανεπάρκεια εξειδικευμένου προσωπικού και στην έλλειψη κατάλληλης υποδομής. Παρακάτω παρουσιάζεται ο συνοπτικός πίνακας των Κέντρων Υποδοχής και Φιλοξενίας ασυνόδευτων και αιτούντων άσυλο και οι υπηρεσίες που παρέχονται σε αυτά

Συνοπτικός Πίνακας Παρουσίασης των Κέντρων Υποδοχής και Φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο και των αρεχόμενων σε αυτά υπηρεσιών.				
	Πρόγραμμα Υποδοχής Ανηλίκων Αλλοδαπών E.I.N - Μονάδα Ανωγείων Κρήτης	Κέντρο Υποδοχής προσφύγων και αιτούντων άσυλο Θεσσαλονίκης - Κοινωνική Αλληλεγγύη	Κέντρο Υποδοχής Φιλοξενίας και στήριξης ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο – ΑΡΣΙΣ & Ελληνική Μέριμνα Βόλου	Στέγη Φιλοξενίας Ανηλίκων – Σύλλογος Μεριμνης Ανηλίκων (ΣΜΑ)
Περιοχή Ανόγεια	Κρήτης	Θεσσαλονίκη Μακρινίτσα	Μαγνησίας	Αθήνα
Δυναμικότητα άτομα	25 άτομα	Έως 30 άτομα	30 άτομα	12 άτομα
Χρηματοδότηση	Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης – Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων	Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης – Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων	Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης – Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων	Αυτό-χρηματοδοτούμενο
Διάρκεια φιλοξενίας	έως την ενηλικίωση	ως την ενηλικίωση	ως την ενηλικίωση	ως την ενηλικίωση
Ελεύθερη διακίνηση	ΝΑΙ (απαγόρευση εξόδου μετά τις 9.00 μ.μ.)	ΝΑΙ (απαγόρευση εξόδου μετά τις 12.00 μ.μ.)	ΝΑΙ (απαγόρευση εξόδου μετά τις 9.00 μ.μ. ωστόσο επιτρέπεται η βραδινή έξοδος ή διανυκτέρευση εκτός Κέντρου μετά από ειδική άδεια)	ΝΑΙ (επιτρέπεται η βραδινή έξοδος και η διανυκτέρευση εκτός στέγης μετά από ειδική άδεια για ορισμένες περιπτώσεις)

Υπηρεσίες Συμβουλευτικής και κοινωνικής υποστήριξης	Κοινωνικός Λειτουργός και ψυχολόγος με ημιαπασχόληση	Κοινωνικός Λειτουργός και Ψυχολόγος	Ψυχολόγος	Κοινωνικός Λειτουργός
Μαθήματα Ελληνικής Γλώσσας	Παρέχονται στο Κέντρο από ωρομίσθιους καθηγητές	Παρέχονται στο Κέντρο από ωρομίσθιους καθηγητές ή εθελοντές όταν δεν υπάρχει χρηματοδότηση	Παρέχονται στο Κέντρο μέσω προγράμματος του Ι.Δ.Ε.Κ.Ε. (δεν εξασφαλίζεται συνέχεια) ή από εθελοντές στον χώρο της ΑΡΣΙΣ Βόλου	Οι ανήλικοι εντάσσονται σε προγράμματα εκμάθησης γλώσσας που υλοποιούν άλλοι φορείς στην κοινότητα όπως το Ε.Σ.Π. - πρόγραμμα «Πυξίδα» και η ΑΡΣΙΣ.
Διερμηνείς	Ανήλικοι που μιλούν ελληνικά εκτελούν χρέη διερμηνέα	ΝΑΙ (απασχολούνται 3 μεταφραστές)	Ανήλικοι που φιλοξενούνται στο Κέντρο και μιλούν ελληνικά εκτελούν χρέη διερμηνέα. Επιπλέον ανάγκες καλύπτονται και από εθελοντές.	Ανήλικοι που μιλούν ελληνικά εκτελούν χρέη διερμηνέα. Σε ορισμένες περιπτώσεις παρέχεται δυνατότητα διερμηνείας μέσω άλλων φορέων όπως το Ε.Σ.Π. και η ΑΡΣΙΣ.
Νομική Υποστήριξη	Υπηρεσίες νομικής υποστήριξης παρέχονται ανά περίπτωση κυρίως μέσω της Νομικής Υπηρεσίας του Ε.Σ.Π.82	ΝΑΙ. Υπάρχει συνεργασία με δικηγόρο και ένα νομικό ειδικό σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων	ΝΑΙ. Υπάρχει συνεργασία με δικηγόρο.	Παρέχονται υπηρεσίες νομικής υποστήριξης μέσω άλλων φορέων όπως Ε.Σ.Π., Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, ΑΡΣΙΣ, Ομάδα Δικηγόρων
Οικονομική ενίσχυση	ΝΑΙ (54 ευρώ / μήνα)	ΝΑΙ (20 ευρώ / μήνα)	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Άλλες Παροχές	Κάρτα Λεωφορείου για μειωμένο εισιτήριο σε ορισμένες περιπτώσεις	Δωρεάν εισιτήρια	Κάρτα Λεωφορείων Κάρτα τηλεφώνου	Δωρεάν Εισιτήρια
Είδη Προσωπικής Υγιεινής	Παρέχονται δωρεάν	Παρέχονται δωρεάν	Παρέχονται δωρεάν	Παρέχονται δωρεάν
Κανονισμός λειτουργίας	Οι φιλοξενούμενοι ενημερώνονται προφορικά για τα δικαιώματα , τις υποχρεώσεις και τους όρους φιλοξενίας και τους κανονισμούς του Κέντρου .	Υπογραφή σχετικής αίτησης και αποδοχής των όρων φιλοξενίας και τους κανονισμούς του Κέντρου.	Υπογραφή ιδιωτικού συμφωνητικού και αποδοχή των όρων φιλοξενίας και του κανονισμού του Κέντρου.	Υπογραφή σχετικής αίτησης και αποδοχής των όρων φιλοξενίας και τους κανονισμούς της στέγης.
Εκπαίδευση	Επιδιώκεται η εγγραφή των ανηλίκων στο σχολείο	Η ένταξη στο σχολείο είναι υποχρεωτική	Η ένταξη στο σχολείο δεν είναι υποχρεωτική.	Η ένταξη στο σχολείο είναι υποχρεωτική για όλους έως την ηλικία των 16 ετών.
Ψυχική Υγεία	Νοσοκομείο Ηρακλείου (Δεν υπάρχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες εφήβων)	Κέντρα Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.) & άλλους φορείς	Κέντρο Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.)	Εξειδικευμένοι Φορείς Ψυχικής Υγείας Εφήβων (Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο, Κ.Ψ.Υ. κ.α.), Αιγινήτειο Νοσοκομείο:

				Τμήμα Διαπολιτισμικής Ιατρικής
Απασχόληση	Γίνεται προσπάθεια. Ωστόσο οι ανήλικοι που τελικά εντάσσονται στην απασχόληση δεν διαθέτουν άδεια εργασίας και ασφάλιση	Δεν προωθείται ενεργά	Επιδιώκεται ενεργά Ωστόσο οι ανήλικοι που τελικά εντάσσονται στην απασχόληση δεν διαθέτουν άδεια εργασίας και ασφάλιση	Επιδιώκεται ενεργά για τους μεγαλύτερης ηλικίας ανήλικους που δεν εντάσσονται στο σχολείο. Όλοι οι εργαζόμενοι ανήλικοι διαθέτουν άδεια εργασίας και ασφάλιση.
Ψυχαγωγικές, Εκπαιδευτικές Αθλητικές και άλλες δραστηριότητες	Διευκολύνεται η συμμετοχή των ανηλίκων σε αθλητικές δραστηριότητες (τοπική ομάδα ποδοσφαίρου). Οργάνωση κοινωνικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων (εκδρομή, σινεμά κτλ) σε μηνιαία σχεδόν βάση.	Εντάσσονται σε αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες στην κοινότητα (ΤΑΕ ΚΩΟ ΔΟ, θεατρικό εργαστήρι κ.α.). Οργάνωση Ποδοσφαιρικής Ομάδας	Εντάσσονται σε αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες στην κοινότητα (ΤΑΕ ΚΩΟ ΔΟ, ΩΔΕΙΟ, μαθήματα Η/Υ κ.α.). Οργάνωση ανά περιόδους δραστηριοτήτων στο χώρο όπως μαθήματα ζωγραφικής, από εθελοντές.	Εντάσσονται σε αθλητικές και εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες στην κοινότητα. Συμμετέχουν σε δράσεις που οργανώνου άλλοι φορείς όπως ΑΡΣΙΣ, Ε.Σ.Π. κτλ.

Πηγή: Ασυνόδευτοι Ανήλικοι Αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα. **Μελέτη σχετικά με την αντιμετώπιση από την Πολιτεία των αλλοδαπών ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα.**

Κατόπιν ανάθεσης από το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα.

Γεωργία Δημητροπούλου, κοινωνική λειτουργός, εξειδικευμένη σε θέματα ασυνόδευτων ανηλίκων.

Ιωάννης Παπαγεωργίου, δικηγόρος, Λέκτορας, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Πέραν των δομών φιλοξενίας με ειδικά προγράμματα για ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο, χρηματοδοτήθηκαν από το Υπουργείο κατά το 2007 και οι εξής δραστηριότητες:

- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες – Πρόγραμμα Υποδοχής με αντικείμενο ενημέρωση, συμβουλευτική, διευκόλυνση πρόσβασης σε διάφορες υπηρεσίες κλπ. και κάλυψη πρώτων αναγκών των ανηλίκων. Στο πλαίσιο του προγράμματος υπάρχει η δυνατότητα φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο σε προσωρινά καταλύματα (ξενοδοχεία).
- ΑΡΣΙΣ – Οργάνωση Κοινωνικής Υποστήριξης Νέων – Πρόγραμμα Ένταξης για ανηλίκους και νέους, αντικείμενο του οποίου είναι η ενημέρωση και κοινωνική υποστήριξη για θέματα απασχόλησης, υγείας, εκπαίδευσης και στέγασης, παροχή νομικής συμβουλευτικής.
- Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός - Νομική στήριξη και ενημέρωση ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών στον άτυπο καταυλισμό Πάτρας. Όλες οι

χρηματοδοτήσεις των δομών αυτών πραγματοποιούνται μέσω (κυρίως ευρωπαϊκών) προγραμμάτων και αποφασίζονται σε ετήσια βάση.

Για το έτος 2008 έχει ήδη εγκριθεί η χρηματοδότηση ενός καινούργιου ξενώνα για ασυνόδευτους ανηλίκους στην περιοχή της Αθήνας που πρόκειται να υλοποιηθεί από το Δήμο Βύρωνα.

Σε κανέναν από τους υφιστάμενους χώρους φιλοξενίας δεν υπάρχει δυνατότητα φιλοξενίας ανήλικων κοριτσιών. Οι λίγες περιπτώσεις ασυνόδευτων κοριτσιών φιλοξενούνται, εάν προκύψει ανάγκη, σε άλλες δομές που λειτουργούν κυρίως από μη κρατικούς φορείς.

3.6. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

Στο Ψήφισμα του Συμβουλίου της 20ης Ιουνίου 1995 αναγράφονται αναλυτικά τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο στα πλαίσια των διαδικασιών εξέτασης της προσφυγής και επανεξέτασης, σε περίπτωση απόρριψης. Αρχικά θα πρέπει να παρέχεται στον αιτούντα η δυνατότητα υποβολής αίτησης με τον ταχύτερο δυνατό τρόπο. Από τη στιγμή εκείνη και ύστερα μέχρι και την τελική απόφαση από τις αρμόδιες αρχές ο αιτών έχει δικαίωμα παραμονής στο έδαφος του κράτους στο οποίο υπέβαλε την αίτηση. Ο αιτών άσυλο απολαμβάνει μιας σειράς δικαιωμάτων²¹:

- α) να ενημερώνεται για τη διαδικασία που ακολουθείται, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει, σε γλώσσα κατανοητή σε αυτόν,
- β) να ζητά διερμηνέα που θα αμείβεται από το δημόσιο., εφόσον διορίζεται από αυτό
- γ) να συμβουλευέται δικηγόρο που θα τον επικουρεί καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας
- δ) να έρχεται σε επαφή με την Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες ή άλλες οργανώσεις αρωγής προσφύγων που εξουσιοδοτούνται από την Υπάτη Αρμοστεία
- ε) να έχει τη δυνατότητα να ομιλεί ιδιαιτέρως με εξειδικευμένο υπάλληλο αρμόδιο βάσει της εθνικής νομοθεσίας.
- στ) να λαμβάνει την απόφαση επαρκώς αιτιολογημένη και να ενημερώνεται για τη δυνατότητα άσκησης ειδικού μέσου,
- ζ) να ζητά της επανεξέτασης της υπόθεσής του και
- η) να μην απομακρύνεται μέχρις ότου εκδοθεί η τελική απόφαση.

Σε περίπτωση αυθαίρετης απομάκρυνσής του και διακοπής της διαδικασίας εξέτασης της αίτησής του με απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης, θα έχει τη δυνατότητα να επανεμφανιστεί στις αρμόδιες αρχές, δικαιολογώντας την απομάκρυνσή του και να ζητήσει την επανεξέταση της αίτησής του κατ' ουσίαν²². Ακόμη σύμφωνα με το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες τα βασικότερα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο είναι τα εξής

3.6.1. Το δικαίωμα στην εργασία.

Οι αιτούντες άσυλο που διαθέτουν το ειδικό δελτίο αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας («ροζ κάρτα») έχουν δικαίωμα να εργαστούν νόμιμα στην Ελλάδα. Η άδεια εργασίας εκδίδεται από την Επιθεώρηση Εργασίας της αρμόδιας

²¹ Σιταρόπουλος Ν,2002

²² Νάσκου-Περράκη, 1998

Νομαρχίας, και για την έκδοσή της απαιτείται, πέρα από την κατοχή της ροζ κάρτας, και πιστοποιητικό από κρατικό νοσοκομείο ότι ο αιτών άσυλο δεν πάσχει από μολυσματική ασθένεια. Η άδεια εργασίας λήγει ένα μήνα μετά τη λήξη της ροζ κάρτας.

Το Προεδρικό Διάταγμα 189/1998 προβλέπει ότι οι αιτούντες άσυλο οι οποίοι διαμένουν σε Κέντρα Προσωρινής Διαμονής Αιτούντων Άσυλο Αλλοδαπών και αυτό αναφέρεται στη ροζ κάρτα τους, δεν έχουν δικαίωμα εργασίας. Επίσης, οι αιτούντες άσυλο δεν έχουν το δικαίωμα να ασκούν ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα, μπορούν δηλαδή να εργάζονται μόνο σαν εργάτες ή υπάλληλοι και όχι να έχουν δική τους επιχείρηση.

3.6.2. Το δικαίωμα σε δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

Το Προεδρικό Διάταγμα 266/1999 προβλέπει τη δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που δεν είναι ασφαλισμένοι ή δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να καλύψουν οι ίδιοι τα έξοδα. Η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη περιλαμβάνει δωρεάν νοσηλεία σε δημόσιο νοσοκομείο και δωρεάν χορήγηση φαρμάκων από τα δημόσια νοσοκομεία. Για να έχουν δικαίωμα για δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη οι μεν αιτούντες άσυλο πρέπει να έχουν στην κατοχή τους ειδικό δελτίο αιτούντος άσυλο, οι δε πρόσφυγες πρέπει να διαθέτουν το δελτίο ταυτότητας πολιτικού πρόσφυγα. Σύμφωνα με το Π.Δ. 61/1999 τα ίδια ισχύουν και για τους αλλοδαπούς των οποίων η παραμονή στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους έχει εγκριθεί σύμφωνα με το άρθρο 8 του Π.Δ. 61/1999, οι οποίοι πρέπει να κατέχουν το ειδικό δελτίο παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους²³.

3.6.3. Το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης του αναγνωρισμένου πρόσφυγα με μέλη της οικογένειάς του.

Το Π.Δ. 61/1999 δίνει το δικαίωμα και ορίζει τη διαδικασία με την οποία μόνο αναγνωρισμένοι πρόσφυγες μπορούν να ζητήσουν την έλευση στην Ελλάδα συγγενών τους. Ως μέλη οικογένειας θεωρούνται οι σύζυγοι, τα κάτω του 18ου έτους τέκνα και οι γονείς εφ' όσον συνοικούσαν και συντηρούνταν από τον πρόσφυγα στην χώρα καταγωγής τους. Οι προϋποθέσεις για να γίνει δεκτή η αίτηση οικογενειακής επανένωσης είναι οι εξής:

---

²³ Νάσκου- Περράκη, 1998.

Ο πρόσφυγας πρέπει να αποδεικνύει ότι έχει ένα ελάχιστο εισόδημα στην Ελλάδα, ίσο το μισό ετήσιο εισόδημα ενός ανειδίκευτου εργάτη. Η συγγένεια του πρόσφυγα και των συγγενών του να αποδεικνύεται από επίσημα έγγραφα. Οι συγγενείς του πρόσφυγα να διαθέτουν διαβατήριο ή ταξιδιωτικό έγγραφο και να τους χορηγηθεί θεώρηση («βίζα») από Ελληνικό Προξενείο. Αύτη η τελευταία προϋπόθεση κατοχής κανονικού και ισχύοντος ταξιδιωτικού εγγράφου από τα μέλη της οικογενείας του πρόσφυγα αποτελεί το βασικό μειονέκτημα, δεδομένου ότι οι άνθρωποι αυτοί, που τις περισσότερες φορές αντιμετωπίζουν φόβο δίωξης από τις αρχές της χώρας τους, δεν μπορούν να εκδώσουν ταξιδιωτικά έγγραφα.

Εκτός αυτού το προεδρικό διάταγμα απαιτεί από τον πρόσφυγα να δηλώσει ότι θα αναλάβει τα έξοδα παραμονής και συντήρησης της οικογένειάς του. Η επαγγελματική και οικονομική αποκατάσταση των προσφύγων παρουσιάζει αρκετές δυσκολίες, με αποτέλεσμα τα έσοδα τους να μην επαρκούν ούτε για την συντήρηση των ίδιων. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η εισαγωγή του θεσμού της οικογενειακή ενότητας των προσφύγων στην Ελληνική νομοθεσία αποτελεί θετική εξέλιξη.²⁴

3.6.4. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση

Οι Κατευθυντήριες Οδηγίες στο σημείο 10.3 αναφέρουν ότι τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση στην βασική εκπαίδευση όπως όλα τα παιδιά που ζουν στην Ελληνική επικράτεια. Επίσης τα σχολεία πρέπει να υιοθετήσουν ευέλικτη και ευπρόσδεκτη τακτική προσέγγιση στην μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών και να παρέχουν την δυνατότητα παρακολούθησης μαθημάτων δεύτερης γλώσσας.

Ο νόμος 2413/1996²⁵ για την διαπολιτισμική εκπαίδευση προβλέπει τη λειτουργία διαπολιτισμικών σχολείων ενώ, επιπλέον, με την Υπουργική Απόφαση Γ1/708/7-9-1999 ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στην ίδρυση και λειτουργία τάξεων υποδοχής και φροντιστηριακών τμημάτων στα κανονικά σχολεία, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ομαλή ένταξη των αλλοδαπών μαθητών στο εκπαιδευτικό σύστημα στα πλαίσια της διαπολιτισμικής αγωγής.

Ακόμα προβλέπεται η δυνατότητα εγγραφής αλλοδαπών μαθητών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση με ελλιπή δικαιολογητικά, ενώ, επιπλέον, καθορίζεται η διαδικασία κατάταξης των αλλοδαπών μαθητών που δεν δύνανται να

²⁴ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. <http://www.gcr.gr/>

²⁵ Φ.Ε.Κ. 124 .Α' 17-6-1996.

προσκομίσουν έγγραφα σχετικά με το εκπαιδευτικό τους επίπεδο²⁶. Επίσης και ο νόμος 3386/2005 (άρθρο 72 παρ.3) προβλέπει τη δυνατότητα εγγραφής των αλλοδαπών μαθητών με ελλιπή δικαιολογητικά. Τέλος, υπάρχουν ειδικές ευνοϊκές ρυθμίσεις σε ότι αφορά στην φοίτηση των αλλοδαπών μαθητών κατά την διάρκεια των πρώτων ετών φοίτησης²⁷.

Το Π.Δ. 220/2007 (άρθρο 9) προβλέπει ότι «τα ανήλικα τέκνα των αιτούντων και οι ανήλικοι αιτούντες έχουν πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα υπό προϋποθέσεις ανάλογες με αυτές που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες, εφόσον δεν εκκρεμεί εκτελεστό μέτρο απομάκρυνσης κατά των ιδίων ή των γονέων τους». Επιπλέον, το ίδιο άρθρο προβλέπει ότι η ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα δεν πρέπει να καθυστερεί πέραν του τριμήνου από την ημερομηνία παραλαβής του αιτήματος. Το διάστημα αυτό μπορεί να φτάσει το ένα έτος εφόσον παρέχονται ειδική γλωσσική εκπαίδευση προκειμένου να διευκολύνεται η πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα. Τέλος, αναφέρει ότι η πρόσβαση στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν μπορεί να περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο λόγω της ενηλικίωσης του ανήλικου.

---

²⁶ Π.Δ. 155/78 αρθρ.9 (Φ.Ε.Κ. Α' 33/8-3-1978

²⁷ Π.Δ. 182/1984 αρθρ. 3 (Φ.Ε.Κ. Α' 60/1984) όπως αντικατέστησε το Π.Δ. 155/78 αρθρ.2 (Φ.Ε.-Κ. Α' 33/8-3-1978).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο :ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

4.1. ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα ασυνόδευτα ανήλικα άτομα αποτελούν ιδιαίτερα ευάλωτη κατηγορία μεταναστών. Είναι υπήκοοι τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς, οι οποίοι εισέρχονται ή βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια, χωρίς να συνοδεύονται από τους κατά νόμο ή έθιμο υπευθύνους για την επιμέλειά τους. Πολλές φορές προέρχονται από συνθήκες πολέμου και εμφύλιες αναταραχές, έχουν χάσει τις οικογένειές τους και τα σπίτια τους και έχουν υποστεί βασανιστήρια και κακομεταχείριση.

Το ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 21, παρ. 1) ορίζει ότι: «...η παιδική ηλικία τελεί υπό την προστασία του Κράτους...». Στην πράξη, η εφαρμογή της παραπάνω διάταξης αποδεικνύεται προβληματική. Οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές συνήθως δεν ενημερώνουν εγκαίρως τον Εισαγγελέα Ανηλίκων για την εξυπηρέτηση του απόλυτου συμφέροντος του παιδιού. Παρατηρείται, επίσης, καθυστέρηση από τους εισαγγελείς ως προς την έγκαιρη παρέμβαση για την κατάλληλη στέγαση και τις συνθήκες διαβίωσης των ανηλίκων. Επιπλέον, το έργο τους παρεμποδίζεται από την ανεπαρκή υποδομή υποδοχής για τα ασυνόδευτα ανήλικα άτομα που τυγχάνει να είναι πρόσφυγες ή να ζητούν άσυλο.²⁸

Ως ασυνόδευτα παιδιά και νέοι νοούνται τα παιδιά κάτω των 18 ετών τα οποία ζουν εκτός της χώρας καταγωγής τους και βρίσκονται μακριά και από τους δυο γονείς τους ή τους νόμιμους κηδεμόνες τους. Ορισμένα παιδιά είναι εντελώς μόνα ενώ άλλα μπορεί να ζουν με πιο μακρινούς συγγενείς. Όλα αυτά τα παιδιά θεωρούνται ως ασυνόδευτα παιδιά και δικαιούνται διεθνούς προστασίας στο ευρύτερο πλαίσιο των διεθνών και εθνικών νομοθεσιών.

Τα ασυνόδευτα παιδιά μπορεί να ζητούν άσυλο λόγω του φόβου και των διώξεων ή λόγω ένοπλων συρράξεων ή αναταραχών στη χώρα τους, είτε διότι μπορεί να αποτελούν αντικείμενο διακίνησης για σεξουαλική ή άλλης μορφής εκμετάλλευση, είτε μπορεί να έχουν έρθει στην Ευρώπη για να αποφύγουν συνθήκες ιδιαίτερα σοβαρών στερήσεων.²⁹

---

²⁸ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2007.

²⁹ Σύμβαση της Χάγης για την Προστασία των Παιδιών, 1996.

Ο Ξενώνας Νέων στα Ανώγεια Κρήτης έχει ορισθεί ως χώρος διαμονής ασυνόδευτων παιδιών που κάνουν αίτηση για άσυλο, αλλά δεν μπορεί να φιλοξενήσει περισσότερα από εικοσιπέντε (25) παιδιά. Η έλλειψη παρόμοιων κέντρων υποδοχής και φιλοξενίας σε όλη την Ελλάδα, δημιουργεί πολλά προβλήματα, εάν μάλιστα ληφθεί υπόψη η επείγουσα ανάγκη προστασίας αυτής της κατηγορίας ανηλίκων.

Πρέπει να παραδεχθούμε ότι υπάρχουν κενά στην ελληνική νομοθεσία ως προς τον εντοπισμό των ασυνόδευτων ανήλικων ατόμων, ειδικά όταν φθάνουν ως μέλη ομάδων (οπότε επιβάλλεται σε βάρος τους το μέτρο της κράτησης), καθώς και ως προς το διορισμό επιτρόπου και την αναζήτηση διαρκών και βιώσιμων λύσεων για τα άτομα αυτά.

Ανάμεσα στους αιτούντες άσυλο στην ελληνική επικράτεια καταγράφηκαν (το 2005) και 158 ασυνόδευτα παιδιά. Αναμφισβήτητα, η περίπτωση των παιδιών αυτών, που φτάνουν στη χώρα μας αποκομμένα πλήρως από κάθε δίκτυο υποστήριξης, είναι η δυσχερέστερη όλων. Παιδιά για τα οποία η εμπειρία ενός ταξιδιού συγκλονιστικών κινδύνων – «κακό όνειρο» το ονομάζουν τα ίδια τα παιδιά – έχει αντικαταστήσει τα αγαθά της εκπαίδευσης και της προστασίας, που θα έπρεπε να απολαμβάνουν στην ηλικία τους.

Έτος	Σύνολο Αιτούντων Άσυλο	Ασυνόδευτοι Ανήλικοι Αιτούντες Άσυλο	%
2001	5,500	206	3.7
2002	5,660	247	4.3
2003	8,180	314	3.8
2004	4,469	302	6.7
2005	7,633	158	1.5

Πίνακας 2

Πηγή: Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για του Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR) <http://www.unhcr.gr/>

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο αριθμός 158 δεν μπορεί θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει όλους τους ασυνόδευτους ανήλικους που έχουν φτάσει στη χώρα μας. Πολλά παιδιά δηλώνουν διαφορετική ηλικία είτε γιατί δεν μπορούν να υπολογίσουν σωστά στο δυτικό σύστημα, είτε γιατί θεωρούν πιο συμφέρον γι' αυτούς να δηλώσουν

μεγαλύτεροι. Επίσης οι παραπάνω αριθμοί δεν περιλαμβάνουν όσους ανήλικους δεν προσφεύγουν στο Τμήμα Ασύλου: άλλοι δεν έχουν επαρκή ή σωστή πληροφόρηση για τα δικαιώματά τους και άλλοι σκοπεύουν να μεταβούν σε άλλες χώρες της Ευρώπης και εντωμεταξύ είναι εύκολη λεία για τους λαθροδιακινητές και έρμαιο στα χέρια τους, συνεχίζοντας να είναι εκτεθειμένοι σε κινδύνους.³⁰

Στην πράξη η εξαιρετικά περιορισμένη (σε μηδενικά ποσοστά) χορήγηση ασύλου σε συνδυασμό με το ανέφικτο της απέλασης της μεγάλης πλειονότητας των ασυνόδευτων ανηλίκων που εισέρχονται παράνομα στη χώρα και η έλλειψη προνοιακής μεταχείρισης για αυτούς, έχει ως αποτέλεσμα ο πληθυσμός αυτός να στερείται θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Είναι γενικά αποδεκτό από όλους τους διεθνείς φορείς που ασχολούνται με το θέμα ότι οι αρμόδιες αρχές δεν πρέπει ποτέ να αρνούνται την είσοδο στα ασυνόδευτα παιδιά. Ο απώτερος στόχος επιβάλλεται να είναι πάντα η προστασία της παιδικής ηλικίας. Οι ανήλικοι αιτούντες άσυλο αποτελούν μια ιδιαίτερα ευαίσθητη ομάδα αλλοδαπών που αναζητούν προστασία στην ελληνική επικράτεια. Τα περισσότερα από αυτά τα παιδιά είναι ασυνόδευτα, δηλαδή πρόκειται για παιδιά κάτω των 18 ετών, τα οποία βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους κάτι έχουν αποχωριστεί και από τους δύο γονείς τους ή από τον κηδεμόνα τους, τα οποία ζητούν προστασία, καθώς προέρχονται από χώρες (Αφγανιστάν, Ιράκ, κλπ) όπου επικρατεί εμπόλεμη κατάσταση.

Από τα 158 ασυνόδευτα παιδιά που καταγράφηκαν ως αιτούντες άσυλο το 2005, ελάχιστα απολαμβάνουν τις υπηρεσίες από ειδικά κέντρα υποδοχής που ιδρύθηκαν στη χώρα. Παράλληλα, ένας μεγάλος αριθμός ασυνόδευτων παιδιών δεν εντοπίζονται, κρατούνται σε κέντρα κράτησης και, εφόσον αφεθούν ελεύθερα, δεν παραπέμπονται σε κατάλληλες δομές προστασίας. Η τύχη των περισσότερων αυτών παιδιών αγνοείται. Υπάρχουν σημαντικά κενά στην ελληνική νομοθεσία που αφορούν τον εντοπισμό των κάτω των 18 ετών ατόμων (συνοδευόμενων ή ασυνόδευτων), το διορισμό επιτρόπου και την αναζήτηση διαρκών και βιώσιμων λύσεων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη (Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού) και η Αντιπροσωπεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα μελέτησαν το διεθνές και εθνικό νομικό πλαίσιο και την ισχύουσα κατάσταση των ασυνόδευτων αλλοδαπών παιδιών που αιτούνται άσυλο στην Ελλάδα και υιοθέτησαν κατευθυντήριες οδηγίες για τη μεταχείρισή τους. Οι Οδηγίες αυτές στηρίζονται σε

---

³⁰ ΑΡΣΙΣ-Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων <http://www.arsis.gr/>

διεθνώς συμφωνημένες αρχές και στην Διακήρυξη Καλών Πρακτικών που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασυνόδευτα Παιδιά καθώς και στην Οδηγία 2003/9/ΕΚ σχετικά με τις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο.

Οι Οδηγίες τέθηκαν υπόψη των συναρμοδίων Υπουργείων Δημόσιας Τάξης, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, και Δικαιοσύνης, και οι συντάκτες τους ευελπιστούν να υιοθετηθούν και να συμβάλουν στην καλύτερη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα. Οι Κατευθυντήριες Αρχές που διέπουν τις Οδηγίες αυτές αναφέρονται:

- Στο συμφέρον του ανήλικου και τον σεβασμό των δικαιωμάτων του σε κάθε διαδικασία που τον αφορά.
- Στην ισότιμη μεταχείριση του ασυνόδευτου ανήλικου. Τα ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν άσυλο πρέπει να απολαμβάνουν ίση μεταχείριση και ίσα δικαιώματα με αυτά που επιφυλάσσονται στα παιδιά - πολίτες του κράτους υποδοχής ή κατοικούν νόμιμα σ' αυτό.
- Στη συμμετοχή των ασυνόδευτων ανηλίκων στη λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο όλων των διαδικασιών που τα αφορούν.
- Στην εκπροσώπηση των ανηλίκων και στην ανάγκη διασφάλισης των δικαιωμάτων τους μέσω ενεργειών του αρμόδιου εισαγγελέα.
- Στον σεβασμό της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Για τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά είναι ζωτικής σημασίας η διατήρηση της μητρικής τους γλώσσας και των δεσμών τους με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο.
- Στην παροχή υπηρεσιών διερμηνείας στα αλλοδαπά παιδιά, στη γλώσσα που προτιμούν, κατά τη διεξαγωγή οποιασδήποτε συνέντευξης ή στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ή σε ενημέρωση που αφορά τα δικαιώματα και τις ανάγκες τους.
- Στην αρχή της εμπιστευτικότητας. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται ώστε να μην αποκαλύπτονται πληροφορίες που αφορούν τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά και τις οικογένειές τους. Προτού διαβιβαστούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα σε άλλες υπηρεσίες ή οργανώσεις, επιβάλλεται να λαμβάνεται η συγκατάθεσή τους με τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ηλικία τους.
- Στην ενημέρωση. Πρέπει να τους παρέχονται όλες οι χρήσιμες γι' αυτά πληροφορίες για τα δικαιώματά τους, τις διαθέσιμες υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να

έχουν πρόσβαση, τη διαδικασία ασύλου, την αναζήτηση της οικογένειάς τους και την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής τους.

- Επιμόρφωση - κατάρτιση του προσωπικού που παρέχει τις υπηρεσίες του σε ασυνόδευτα παιδιά, για την ικανοποίηση των ιδιαίτερων αναγκών των παιδιών αυτών.
- Στα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των παιδιών. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται για τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, στο μέτρο του δυνατού, τα μακροπρόθεσμα συμφέροντά τους.
- Ταχύτητα και αμεσότητα στην λήψη των αποφάσεων που αφορούν τα ανήλικα αλλοδαπά παιδιά που ζητούν άσυλο.

4.2. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Οι διεθνείς συμβάσεις είναι σημαντικές για τα παιδιά γιατί ορίζουν τις προϋποθέσεις εφαρμογής των δικαιωμάτων των παιδιών. Όταν τα Κράτη κυρώνουν μια διεθνή σύμβαση, η Κυβέρνηση του Κράτους υπόσχεται στη διεθνή κοινότητα ότι θα συμμορφωθεί με τα κριτήρια που περιλαμβάνονται στο κείμενο της σύμβασης.

4.2.1. Η Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967, ορίζουν τις προϋποθέσεις εφαρμογής τους τόσο για τα παιδιά όσο και για τους ενήλικες: (1) ένα παιδί που εκφράζει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στη Σύμβαση είναι <<πρόσφυγας>> (2) το παιδί στο οποίο αναγνωρίζεται το καθεστώς του πρόσφυγα δεν μπορεί να εξαναγκασθεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του και (3) δεν υπάρχει καμία διάκριση μεταξύ παιδιών και ενηλίκων όσον αφορά την κοινωνική πρόνοια και τα δικαιώματα που απολαμβάνουν.

4.2.2. Η Σύμβαση του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας που αφορά τα Ειδικά Ζητήματα των Προσφυγικών Προβλημάτων στην Αφρική περιλαμβάνει ευρύτερο ορισμό της έννοιας πρόσφυγας κατά συνέπεια περιλαμβάνονται πρόσωπα που ζουν στην Αφρική και εγκατέλειψαν την πατρίδα τους λόγω του πολέμου ή άλλων γεγονότων που διαταράσσουν σημαντικά τη δημόσια τάξη. Η Σύμβαση αυτή δε διακρίνεται μεταξύ παιδιών και ενηλίκων.

4.2.3. Η Διακήρυξη της Καρταγκένα του 1984, περιλαμβάνει επίσης ένα ευρύ ορισμό της έννοιας του 'πρόσφυγα' και εφαρμόζεται από τα Κράτη της Λατινικής Αμερικής, αν και δεν αποτελεί κείμενο νομικά δεσμευτικό.

4.2.4. Η Σύμβαση Δικαιωμάτων του Παιδιού, δεν αφορά ειδικά θέματα προσφύγων, όμως τα παιδιά πρόσφυγες υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της, επειδή όλα τα δικαιώματα που αποτυπώνονται σε αυτήν αναγνωρίζονται σε κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των 18 ετών. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) είναι σημαντική για τα παιδιά πρόσφυγες, γιατί ορίζει τις προϋποθέσεις εφαρμογής των δικαιωμάτων των παιδιών. Καλύπτεται κάθε τομέας της ζωής του παιδιού, από την υγεία έως την εκπαίδευση και τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα. Τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση ισχύουν στα Κράτη σε κάθε μεριά της γης, σε όλες

τις χώρες ανεξάρτητα από το γεωγραφικό μέγεθος και το στάδιο της δημοσιονομικής ανάπτυξης, αντιπροσωπεύοντας κάθε μορφή πολιτικού συστήματος και θρησκευτικής παράδοσης. Επειδή τα δικαιώματα είναι οικουμενικά, η ΣΔΠ αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών: καμία χώρα δε μπορεί να επικαλεσθεί εξαίρεση ως δικαιολογία για τη μη εφαρμογή της. Η σημαντικότερη καινοτομία της Σύμβασης είναι ότι αναγνωρίζει τα παιδιά ως υποκείμενα δικαιωμάτων. Αν και τα δικαιώματα αποτυπώνονται στη Σύμβαση καλύπτουν όλες τις πλευρές της ζωής του παιδιού, υπάρχουν 3 δικαιώματα που είναι τόσο θεμελιώδη ώστε κρίνεται ότι αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της Σύμβασης: 1) ο κανόνας <<προς το συμφέρον του παιδιού>>2) είναι η αρχή της μη διάκρισης και 3)το δικαίωμα της συμμετοχής.³¹ Η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού αναγνωρίζει ατομικά δικαιώματα στο παιδί, επικεντρώνεται όμως και στις σχέσεις. Η ευημερία των παιδιών και η διασφάλιση των δικαιωμάτων τους εξαρτώνται από την οικογένεια και την οικογένεια τους. Μια από τις βασικές κατευθυντήριες αρχές της υποστήριξης των παιδιών προσφύγων συνίσταται στην συνδρομή των οικογενειών τους και αναγνωρίζεται ότι ένας από τους καλύτερους τρόπους στήριξης είναι η παροχή βοήθειας στην κοινότητα.

Στις 29 Απριλίου 2004, η Οδηγία του Συμβουλίου 2004/83/ΕΚ για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης³². Αυτή η Οδηγία θέτει δύο διαφορετικά αλλά συμπληρωματικά μεταξύ τους καθεστώτα διεθνούς προστασίας, το προσφυγικό καθεστώς και το καθεστώς επικουρικής προστασίας.

---

³¹ Παιδιά Πρόσφυγες, 1994:17.

³² Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2007.

4.3. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΖΗΤΟΥΝ ΑΣΥΛΟ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση του αριθμού των ασυνόδευτων ανηλίκων που χρήζουν διεθνούς προστασίας και που εισέρχονται στη χώρα χωρίς να θέλουν να ζητήσουν άσυλο, συχνά παρά τις προσπάθειες διάφορων φορέων για να παράσχουν ενημέρωση για το σκοπό αυτό. Οι λόγοι είναι πολλοί και διάφοροι: άγνοια της έννοιας και των συνεπειών του ασύλου, επιθυμία ή επιβολή της ανάγκης για απασχόληση από την οικογένεια που έχει παραμείνει στη χώρα προέλευσης. Ωστόσο είναι αδιαμφισβήτητο ότι όχι μόνο ο αριθμός των ανηλίκων αυτών είναι μεγάλος, αλλά και ότι αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς, ενώ παράλληλα παρατηρείται διαφοροποίηση των εθνικοτήτων.

Η συνεχώς αυξανόμενη παρουσία ανηλίκων που δεν ζητούν άσυλο έχει και άλλες διαστάσεις, ιδίως θέματα διακίνησης ανηλίκων και εγκληματικότητας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ειδικότερα ότι, από τον Σεπτέμβριο του 2007 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2008 σε μη πλήρη καταγραφή από τα στοιχεία της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων του Δικαστηρίου Ανηλίκων Αθήνας, διαπιστώθηκαν τουλάχιστον 22 περιπτώσεις ανηλίκων Σομαλών, στην πλειοψηφία τους ηλικίας 13-16 ετών, αγοριών (με την εξαίρεση μίας κοπέλας η οποία έχει προφυλακισθεί στις γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού) οι οποίοι συνελήφθησαν για διακίνηση ναρκωτικών στην περιοχή Ομόνοιας. Όλοι ήταν κάτοχοι υπηρεσιακών σημειωμάτων απέλασης (στην πλειοψηφία τους εκδοθείσες από τις Α.Δ. Λέσβου, Σάμου και Αττικής) με εξαιρετικά πρόσφατη ημερομηνία έκδοσης (στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είχε καν παρέλθει η ταχθείσα 30ημερη προθεσμία για εγκατάλειψη της χώρας).

Η διαπίστωση και καταγραφή της ομάδας αυτής δυσχεραίνεται περαιτέρω από το γεγονός ότι, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, αρκετοί ανήλικοι καταγράφονται – στα υπηρεσιακά σημειώματα απέλασης – ως ενήλικοι (με αλλαγή της ημερομηνίας γέννησής τους) ή εμφανίζονται ως ενήλικες είτε με καταγραφή των ανηλίκων ως συνοδευόμενων από ενήλικες.³³

---

³³ Δημητροπούλου Γ, Παπαγεωργίου Ι, 2008.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο:

ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΑΝΩΓΕΙΩΝ.

Το πρόγραμμα υποδοχής ασυνόδευτων ανηλικών αιτούντων άσυλο υλοποιείται από το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (ΕΙΝ) στις εγκαταστάσεις της Μονάδας των Ανωγείων Κρήτης από το 2000 και χρηματοδοτείται από το ΕΙΝ και το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων. Η δυναμικότητα του προγράμματος ανέρχεται στα 25 άτομα. Τα τελευταία χρόνια το Κέντρο λειτουργεί πάντα σε συνθήκες πληρότητας.

Το προσωπικό που απασχολεί το Κέντρο Φιλοξενίας απαρτίζεται από 1 κοινωνική λειτουργό, 1 ψυχολόγο, 2 καθηγήτριες-φιλόλογους, 1 γραμματέα, 2 νυχτοφύλακες, 4 άτομα προσωπικό κουζίνας και 2 διοικητικούς υπαλλήλους.

Βασικός στόχος του Κέντρου Φιλοξενίας είναι η υποδοχή και η παροχή προσωρινής φιλοξενίας σε ανήλικους αιτούντες άσυλο, η ψυχολογική τους υποστήριξη, αλλά και η προώθηση της κοινωνικής τους ένταξης. Από το Κέντρο Φιλοξενίας παρέχεται ψυχοκοινωνική στήριξη, ιατροφαρμακευτική υποστήριξη, παροχή μετάφρασης και νομικής υποστήριξης και προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για ευκολότερη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην αγορά εργασίας και ένταξη στην ελληνική κοινωνία. Λειτουργούν ακόμη εργαστήρια κεραμικής, ζωγραφικής και ραπτικής.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται ελλείψεις όσον αφορά στο προσωπικό του Κέντρου με αποτέλεσμα να υπάρχει δυσκολία στην πραγματοποίηση ορισμένων δραστηριοτήτων από αυτές που προαναφέρθηκαν. Σύμφωνα με την κοινωνική λειτουργό του Κέντρου οι σημαντικότερες ανάγκες που αντιμετωπίζει τα Κέντρο είναι η έλλειψη προσωπικού και εγκαταστάσεων (π.χ. αίθουσα υπολογιστών) με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν αρκετές δραστηριότητες με τις οποίες να μπορούν τα παιδιά να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο τους χρόνο και να ψυχαγωγηθούν.

Αμέσως μετά την άφιξή τους, οι ανήλικοι υποβάλλονται σε ιατρικές εξετάσεις στο τοπικό Κέντρο Υγείας και υποβάλλουν – εφόσον δεν είναι ήδη αιτούντες άσυλο - αίτημα ασύλου στο αρμόδιο Τμήμα Ασφαλείας του Α.Τ. Περάματος. Ο συνολικός αριθμός των παιδιών που έχουν φιλοξενηθεί στο Κέντρο Φιλοξενίας από την ημέρα της ίδρυσης του έως σήμερα (Ιούνιος 2008) είναι 160 άτομα. Από αυτά τα παιδιά μόνο 4 έχουν καταφέρει να πάρουν άσυλο.

Κατά την χρονική περίοδο διεξαγωγής της έρευνας στο συγκεκριμένο Κέντρο φιλοξενούνταν 21 ασυνόδευτοι ανήλικοι, αγόρια Αφγανικής καταγωγής, ηλικίας 15-21 ετών. Όλα τα παιδιά είναι αιτούντες άσυλο, εκτός από 1 το οποίο έχει πάρει άσυλο. Από τα 24 αυτά παιδιά, τα 6 πηγαίνουν στο σχολείο.

Οι ανάγκες ένδυσης καλύπτονται αρχικά από το Κέντρο και στη συνέχεια είτε από δωρεές ρούχων είτε με δαπάνη των ανηλίκων. Στο πρόγραμμα, εκτός από την φιλοξενία σε δωμάτια των 5 ατόμων, παρέχεται σίτιση (3 γεύματα ημερησίως). Στην διαμόρφωση του μενού και την επιλογή των φαγητών λαμβάνονται υπόψη οι θρησκευτικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των ανηλίκων. Το καθημερινό πρόγραμμα των ανηλίκων συμπεριλαμβάνει μία ώρα μάθημα ελληνικής γλώσσας, σε ομάδες των 4 – 5 ατόμων στο χώρο του Κέντρου από ωρομίσθιους καθηγητές και συναντήσεις (ομαδικές ή ατομικές) με την Κοινωνική Λειτουργό και την Ψυχολόγο.

Οι περισσότεροι ανήλικοι αθλούνται τακτικά στις εγκαταστάσεις της τοπικής ομάδας ποδοσφαίρου ενώ ορισμένοι είναι τακτικά μέλη της ομάδας. Κάποια από τα παιδιά συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες στο Ηράκλειο. Για τις περιπτώσεις αυτές εξασφαλίζεται κάρτα μειωμένων εισιτηρίων για τις μετακινήσεις τους. Σε όλους τους ανηλικούς δίδεται μηνιαία οικονομική ενίσχυση των 54 ευρώ για κάλυψη των προσωπικών τους εξόδων.

Σε ότι αφορά στην εκπαίδευση, στόχος είναι, κυρίως για τα παιδιά μικρότερης ηλικίας που το επιθυμούν, η ένταξή τους στο σχολείο. Ωστόσο τέσσερα μόνο από τα παιδιά που βρίσκονται στο Κέντρο σήμερα έχουν ενταχθεί στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και παρακολουθούν μαθήματα στο τοπικό Γυμνάσιο. Αυτό συμβαίνει διότι τα περισσότερα παιδιά, εξαιτίας των αντίξοων συνθηκών που επικρατούν στη χώρα τους δεν έχουν φοιτήσει ποτέ στο σχολείο, δυσκολεύονται πολύ να παρακολουθήσουν τα μαθήματα του σχολείου.

Οι περισσότεροι ανήλικοι απασχολούνται περιστασιακά σε εποχικές αγροτικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Μετά την ενηλικίωση των παιδιών γίνονται προσπάθειες να συνεχίσουν την ζωή τους εκτός του Κέντρου και να ενταχθούν πλήρως στο κοινωνικό - οικονομικό περιβάλλον

Τα προβλήματα που καταγράφονται από την μεριά των φιλοξενουμένων εστιάζονται σε θέματα που αφορούν την αναγκαιότητα περισσότερων ωρών μαθημάτων ελληνικής γλώσσας αλλά και επιπλέον εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, καθώς και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (π.χ. μαθήματα Η/Υ, μαθήματα αγγλικών, τεχνική εκπαίδευση).

Επίσης, δυσκολίες αναφέρονται, σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις των παιδιών που έχουν φιλοξενηθεί στο Κέντρο, τόσο στη διαδικασία εξέτασης των αιτημάτων ασύλου που είναι πολύ χρονοβόρα, όσο και στην τελική απόφαση παροχής ασύλου και ταυτότητας από το ελληνικό κράτος, κάτι το οποίο πραγματοποιείται σπάνια. Έτσι, η κωλυσιεργία απόκτησης νόμιμων εγγράφων καθιστά σχεδόν ανέφικτη τη δυνατότητα, οι ανήλικοι να αισθανθούν ασφάλεια και να κάνουν σχέδια για το μέλλον τους. Το παραπάνω επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι από τα 160 παιδιά που έχουν φιλοξενηθεί στο Κέντρο, μόνο 4 έχουν καταφέρει να πάρουν άσυλο από την χώρα μας.

Παράλληλα καταγράφονται δυσκολίες που συνδέονται με την τοποθεσία του Κέντρου, καθώς τα Ανώγεια είναι ένας μικρός Δήμος όπου οι δομές και οι υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης αλλά και οι δυνατότητες απασχόλησης είναι περιορισμένες. Αν και το κοντινότερο αστικό κέντρο είναι το Ηράκλειο (1 ώρα με το λεωφορείο), ούτε η συχνότητα των συγκοινωνιών ούτε και το κόστος του εισιτηρίου επιτρέπουν την καθημερινή μετακίνηση των ανηλίκων. Παρόλα αυτά, όμως θα πρέπει να αναφερθεί πως οι περισσότεροι ανήλικοι πρόσφυγες που διαμένουν στο Κέντρο, νοιώθουν πως τα Ανώγεια είναι το σπίτι τους . Πολλοί από αυτούς αισθάνονται ότι με κάποιους από τους κατοίκους του χωριού είναι μια οικογένεια, κάτι που, όπως σημειώνουν, δεν θα συνέβαινε εάν βρισκότουσαν σε μια μεγαλύτερη πόλη.

Με αυτόν τον τρόπο διαπιστώνεται ότι η περιοχή που βρίσκεται το Κέντρο Φιλοξενίας βοηθάει στο να λειτουργήσει θετικά η ένταξη των ανηλίκων στην Ελλάδα. Διότι με το να βρίσκονται σε ένα μέρος όπου οι κοινωνικοί δεσμοί και οι σχέσεις με τους ανθρώπους της τοπικής κοινωνίας αναπτύσσονται εύκολα και με μεγάλη συχνότητα, τους βοηθά να αισθανθούν ασφάλεια και να αποκτήσουν ξανά εμπιστοσύνη στους ανθρώπους. Σε αντίθεση με μια μεγαλούπολη, όπου η αποξένωση, η δυσκολία εύρεσης εργασίας, η δυσπιστία και η προκατάληψη απέναντι στο ξένο στοιχείο, μπορούν εύκολα να λειτουργήσουν αρνητικά για τους ανήλικους που βρίσκονται σε μια άγνωστη για αυτούς χώρα, χωρίς κανένα στην ουσία υποστηρικτικό σύστημα.

Β' ΜΕΡΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1. Σκοπός Έρευνας

Σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης που αφορά στους ανήλικους πρόσφυγες που φιλοξενούνται στο Κέντρο Φιλοξενίας Ανηλίκων Προσφύγων του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας στα Ανώγεια Κρήτης είναι να διερευνηθούν τα αίτια της εγκατάλειψης της πατρίδας τους, οι εμπειρίες από τη διαδρομή τους προς την Ελλάδα, οι ανάγκες που έχουν, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, οι αλληλεπιδράσεις τους με τους κατοίκους της περιοχής, καθώς και τα σχέδιά τους για το μέλλον και τον τρόπο με τον οποίο σκοπεύουν να τα επιτύχουν.

Η έρευνα αυτή δεν στοχεύει στην εξαγωγή γενικευμένων συμπερασμάτων. Ως μελέτη περίπτωσης, επιχειρεί να δια φωτίσει πώς το υπό μελέτη φαινόμενο παρουσιάζεται στη συγκεκριμένη ομάδα.

6.2. Μεθοδολογία Έρευνας

6.2.1. Πεδίο Μελέτης

Ως πεδίο μελέτης ορίστηκε το Κέντρο Φιλοξενίας Ανηλίκων Προσφύγων της Μονάδας Ανωγείων του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας. Ο συνδεδετικός κρίκος ανάμεσα στην ερευνήτρια και το προσωπικό του Κέντρου υπήρξε η επιβλέπουσα καθηγήτρια της έρευνας. Αρχικά έγιναν κάποιες διερευνητικές επισκέψεις για να γνωριστεί η συντάκτρια της έρευνας με τους ανήλικους πρόσφυγες που διαμένουν στα Ανώγεια και με το προσωπικό του Κέντρου. Η υποδοχή από το προσωπικό ήταν θερμή και η βοήθεια που προσφέρθηκε ήταν πολύ σημαντική για την ανάπτυξη ενός καλού κλίματος επικοινωνίας ανάμεσα στην ερευνήτρια και τους ανήλικους, καθώς και άρση των δυσκολιών που προέκυψαν. Οι δυσκολίες αφορούσαν στο χρόνο που χρειάστηκε για να δοθεί η άδεια από Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας για τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων, αλλά και στην προσέγγιση των ανήλικων προσφύγων, στην ερμηνεία και κατανόηση του θέματος από την πλευρά των ανήλικων και στην απόκτηση εμπιστοσύνης.

6.2.2. Δειγματοληψία

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 8 ανήλικοι πρόσφυγες, αγόρια, 12 έως 26 ετών, που φιλοξενούνταν κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας στο Κέντρο Φιλοξενίας ανήλικων προσφύγων της Μονάδας Ανωγείων του ΕΙΝ και 2 πρόσφυγες που είχαν φιλοξηνηθεί στο παρελθόν για αρκετά μεγάλο διάστημα στο συγκεκριμένο Κέντρο. Τα κριτήρια επιλογής του δείγματος στηρίχτηκαν στο χρόνο παραμονής των παιδιών στο Κέντρο Φιλοξενίας. Έτσι, επιλέχθηκαν 4 ανήλικοι πρόσφυγες που φιλοξενούνται μικρό χρονικό διάστημα, δηλαδή από 3 έως 6 μήνες, 2 παιδιά που η παραμονή τους είναι γύρω στον 1 χρόνο, καθώς και 2 παιδιά τα οποία βρίσκονται στο Κέντρο 2,5 με 3,5 χρόνια. Επίσης, κρίθηκε σκόπιμο να επιλεγούν και 2 παιδιά, τα οποία έχουν ολοκληρώσει το Πρόγραμμα στο παρελθόν και αυτή τη στιγμή ζουν και εργάζονται στο Ηράκλειο για να υπάρξουν πιο ολοκληρωμένα συμπεράσματα για το αντικείμενο της έρευνας.

6.2.3. Τεχνικές Συλλογής Πληροφοριών

Ως μέσο της έρευνας επιλέχθηκε η ατομική ημι-δομημένη συνέντευξη με ερωτήσεις ανοικτού τύπου, οι οποίες κινήθηκαν στον άξονα του χρόνου, παρελθόν-παρόν- μέλλον. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η συνέντευξη πρόσωπο με πρόσωπο, με παρουσία σε αρκετές περιπτώσεις μεταφραστή.

Όπως αναφέρθηκε στην αίτηση του θέματος της εργασίας μετά από ενδελεχή έρευνα διαπιστώθηκε πως δεν έχει πραγματοποιηθεί παρόμοια έρευνα αναφορικά με τους ανήλικους πρόσφυγες στην Ελλάδα. Η πραγματοποίηση αυτής της έρευνας βασίστηκε επάνω στις αρχές και στους κανόνες της ποιοτικής έρευνας. Η ποιοτική μεθοδολογία θεωρείται περισσότερο κατάλληλη για την προσέγγιση νέων και σχετικά άγνωστων αντικειμένων, όπως στην προκειμένη περίπτωση είναι οι ανήλικοι πρόσφυγες που βρίσκονται στην Ελλάδα. Ο τύπος των συνεντεύξεων ήταν ημιδομημένος, δόθηκε δηλαδή στα άτομα αρκετή πρωτοβουλία στη διατύπωση των απαντήσεών τους, ενώ η συνεντεύκτρια περιόρισε στο ελάχιστο τις παρεμβάσεις της, φροντίζοντας τα άτομα να μιλούν για θέματα που ο σκοπός της έρευνας απαιτούσε να καλυφθούν στη διάρκεια του διαθέσιμου χρόνου.

Το πεδίο της μελέτης αφορούσε τις αντιλήψεις των ανήλικων προσφύγων σχετικά με τις εμπειρίες τους, τις ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθώς και τα σχέδια τους. Μέσα από τις συνεντεύξεις επιχειρήθηκε να διερευνηθεί η ζωή των ανήλικων προσφύγων πριν την μετακίνηση τους, τα αίτια που τους ώθησαν να

φύγουν από τον τόπο καταγωγής τους και τις εμπειρίες τους από το ταξίδι τους προς την Ελλάδα. Ακόμη συλλέχθηκαν πληροφορίες για την παρούσα κατάσταση, τη ζωή τους στο Κέντρο Φιλοξενίας, τις ανάγκες που έχουν, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, τις αλληλεπιδράσεις με την τοπική κοινωνία αλλά και τα σχέδιά τους για το μέλλον και τον τρόπο με τον οποίο σκέφτονται να τα επιτύχουν.

6.2.4. Επεξεργασία Δεδομένων

Η επεξεργασία των συνεντεύξεων έγινε βάσει διαχωρισμού του χρονικού διαστήματος παραμονής των παιδιών στο Κέντρο Φιλοξενίας Ανήλικων Προσφύγων του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας στα Ανώγεια, βασίστηκε σε τρεις άξονες: Παρελθόν – Παρόν – Μέλλον και επικεντρώθηκε σε 6 βασικές ενότητες ερωτημάτων:

A. Παρελθόν:

1. οι λόγοι που ώθησαν τους συμμετέχοντες στην έρευνα να φύγουν από την πατρίδα τους
2. οι εμπειρίες τους από το ταξίδι τους προς την Ελλάδα
3. οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν στην Ελλάδα

B. Παρόν:

4. η ζωή τους στο Κέντρο Φιλοξενίας (ανάγκες και προβλήματα)
5. η ζωή τους στα Ανώγεια (ανάγκες και προβλήματα)

Γ. Μέλλον:

6. τα σχέδια τους για το μέλλον και τον τρόπο με τον οποίο σκέφτονται να τα υλοποιήσουν.

Μέσα από την επεξεργασία των απαντήσεων των ερωτηθέντων στόχος ήταν να ερευνηθεί εάν τα στοιχεία που δόθηκαν συνδυάζονται με το θεωρητικό μέρος της εργασίας, αλλά και να προκύψουν νέα δεδομένα και γνώση γι' αυτό το κομμάτι του πληθυσμού.

6.2.5. Εκτίμηση Δυσκολιών κατά τη Διεξαγωγή της έρευνας - Ενέργειες για άρση των δυσκολιών.

Ένα σημαντικό πρόβλημα που παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια ορισμένων συνεντεύξεων ήταν η δυσκολία συνεννόησης μεταξύ της ερευνήτριας και των ανήλικων προσφύγων, λόγω της αδυναμίας των παιδιών να κατανοούν την ελληνική γλώσσα. Για να πραγματοποιηθούν αυτές οι συνεντεύξεις, καταλυτική υπήρξε η

βοήθεια ορισμένων παιδιών - προσφύγων που γνωρίζουν ελληνικά και έχουν το ρόλο του μεταφραστή στο πρόγραμμα.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί πως παρατηρήθηκαν ορισμένες περιπτώσεις επιφυλακτικότητας από την πλευρά των ανήλικων προσφύγων με αποτέλεσμα κάποιες από τις συνεντεύξεις να είναι μικρές. Αυτό ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι η γνωριμία της ερευνήτριας με τους ανήλικους πρόσφυγες του Κέντρου Φιλοξενίας ήταν μικρής διάρκειας (είχαν προηγηθεί 2 επισκέψεις στο Κέντρο), όμως υπήρξε προσπάθεια να ανατραπεί η επιφυλακτικότητα αυτή και να δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

7.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Το δείγμα της έρευνας, όπως προαναφέρθηκε, αποτελείται από αγόρια ηλικίας από 12-26 χρονών που διαμένουν ή διέμεναν στο Κέντρο Φιλοξενίας Ανήλικων Προσφύγων στα Ανώγεια. Για την έρευνα επιλέχθηκαν παιδιά που έχουν μικρό χρόνο παραμονής στο Κέντρο (2-6 μήνες), κάποια άλλα που έχουν μεσαίο χρόνο παραμονής (1 χρόνο περίπου) και τέλος κάποια παιδιά που έχουν μεγάλο χρόνο παραμονής στο Κέντρο (2,5-3,5 χρόνια). Εκτός από τα παιδιά που διαμένουν στο Κέντρο Φιλοξενίας, συμμετείχαν στην έρευνα και 2 παιδιά που φιλοξενούνταν παλιότερα στο Κέντρο Φιλοξενίας και τα τελευταία 2 χρόνια έχουν μετακομίσει στο Ηράκλειο, όπου εργάζονται και προσπαθούν να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους.

Αναλυτικότερα:

ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΑ ΑΝΩΓΕΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1.

Ο Ε. βρίσκεται στην Ελλάδα 3 χρόνια και 4 μήνες και στο Κέντρο Φιλοξενίας 2 χρόνια και 2 μήνες. Σταμάτησε το σχολείο όταν ήταν 12 ετών και πήγε στο Πακιστάν για να δουλέψει για να βοηθήσει οικονομικά την οικογένεια του. Από το Αφγανιστάν έφυγε γιατί φοβόταν για τη ζωή του λόγω του πολέμου και ένοιωθε αβεβαιότητα για το αύριο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2.

Ο Α. είναι 18 χρονών από το Αφγανιστάν και βρίσκεται 3,5 χρόνια στην Ελλάδα. 3,5 βρίσκεται και στο Κέντρο Φιλοξενίας. Από το Αφγανιστάν έφυγε γιατί σκότωσαν τον πατέρα του και πήγε με την οικογένεια του στο Πακιστάν όπου και έμειναν 11 χρόνια. Αναζητούσε μια καλύτερη ζωή χωρίς να ζει στη σκιά του πολέμου και χωρίς να νοιώθει αβεβαιότητα και ανασφάλεια για το μέλλον του και έτσι πήρε τη απόφαση να εγκαταλείψει το Πακιστάν με προορισμό του την Τουρκία.

ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΜΕ ΜΕΣΑΙΟ ΧΡΟΝΟ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΑ ΑΝΩΓΕΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3.

Ο Αμπ. είναι 17 χρονών και βρίσκεται στην Ελλάδα 1 χρόνο και 4 μήνες. Στα Ανώγεια και στο Κέντρο Φιλοξενίας είναι 1 χρόνο. Η ζωή του στο Αφγανιστάν ήταν δύσκολη λόγω του πολέμου και αποφάσισε με τον ξάδελφο του να πάνε στο Ιράν για να εργαστεί. Έμεινε εκεί 6 χρόνια όταν αποφάσισε να ξεκινήσει το ταξίδι του προς την Ελλάδα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4.

Ο Χ. είναι 16,5 χρονών από το Αφγανιστάν και στην Ελλάδα βρίσκεται 1 χρόνο και 3 μήνες και στο Κέντρο Φιλοξενίας βρίσκεται 1 χρόνο και 2 μήνες. Εγκατέλειψε την πατρίδα του για να αναζητήσει ένα πιο ασφαλές μέλλον κάτι που δεν μπορούσε να του προσφέρει η πατρίδα του η οποία βρισκόταν σε εμπόλεμη κατάσταση.

ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΜΕ ΜΙΚΡΟ ΧΡΟΝΟ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΑ ΑΝΩΓΕΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5.

Ο Αμπ. είναι 16 ετών και κατάγεται από το Αφγανιστάν. Εγκατέλειψε την πατρίδα του σε ηλικία 12,5 ετών γιατί φοβόταν για τη ζωή του, εξαιτίας του πολέμου. Στην Ελλάδα βρίσκεται 1 χρόνο και στο Κέντρο Φιλοξενίας 6 μήνες.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6.

Ο Αλ. είναι 12 ετών και κατάγεται από το Αφγανιστάν. Από την πατρίδα του έφυγε λόγω του πολέμου. Βρίσκεται 2 μήνες στην Ελλάδα και στο Κέντρο Φιλοξενίας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7.

Ο Μ. είναι 18 χρονών, κατάγεται από το Αφγανιστάν και ήρθε στην Ελλάδα πριν από 1 χρόνο. Στο Κέντρο Φιλοξενίας βρίσκεται 6 μήνες. Από το Αφγανιστάν έφυγε μαζί με έναν φίλο του πατέρα του γιατί είχαν πόλεμο και καθώς βρίσκονταν σε εμπόλεμη κατάσταση, κατέφυγαν στο Ιράν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8.

Ο Ζ. είναι 16 ετών και κατάγεται από το Αφγανιστάν. Στην Ελλάδα βρίσκεται 1 χρόνο και στο Κέντρο Φιλοξενίας 6 μήνες. Η ζωή του στο Αφγανιστάν δεν ήταν καλή, αφού από πολύ μικρός σε ηλικία 6 ετών έπρεπε να δουλεύει για να βοηθήσει την οικογένεια του. Σε ηλικία 14 χρονών έφυγε από το Αφγανιστάν, γιατί φοβόταν για τη ζωή του λόγω του πολέμου.

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΠΟΥ ΕΜΕΝΑΝ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΔΙΑΜΕΝΟΥΝ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9.

Ο Ας. είναι 26 ετών. Η καταγωγή του είναι από το Αφγανιστάν και, όπως αναφέρει, έφυγε από την πατρίδα του πριν 8 χρόνια και ο λόγος για αυτό ήταν ο πόλεμος που επικρατούσε στην περιοχή. Στην Ελλάδα βρίσκεται 8 χρόνια και ήταν από τα πρώτα παιδιά που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα το 2000. Στο Κέντρο έμεινε 6 χρόνια και τα τελευταία 2 χρόνια ζει στο Ηράκλειο όπου εργάζεται. Ο Ας. είναι το μόνο παιδί που συμμετείχε στην έρευνα το οποίο έχει πάρει άσυλο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10.

Ο Ρο. είναι 25 χρονών και έφυγε από το Αφγανιστάν όταν ήταν 14 ετών. Ο λόγος που τον ανάγκασε να φύγει από την πατρίδα του, ήταν ο φόβος του πολέμου. Μετά από πολλές δυσκολίες κατάφερε να φτάσει στην Ελλάδα όπου βρίσκεται 7 χρόνια. Στο Κέντρο Φιλοξενίας έμεινε 5 χρόνια και έφυγε από εκεί το 2006. Τα τελευταία 2 χρόνια ζει και εργάζεται στο Ηράκλειο.

7.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

7.2.1. Οι λόγοι που ώθησαν τους ανήλικους πρόσφυγες να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους.

Οι πρόσφυγες στην ερώτηση για ποιους λόγους έφυγαν από την πατρίδα τους, όλοι ανέφεραν πως αναγκάστηκαν να την εγκαταλείψουν, εξαιτίας του πολέμου και τις πολύ αντίξοες συνθήκες που επικρατούσαν εκεί. Τα παιδιά ένιωθαν φόβο για τη ζωή τους και αβεβαιότητα για το μέλλον.

Χαρακτηριστικά ο Εν (Συν. 1) αναφέρει: **‘Ο κύριος λόγος που έφυγα από το Αφγανιστάν ήταν ο πόλεμος. Στην οικογένειά μου είχαν σκοτωθεί όλοι από την οικογένεια της μητέρας μου. Δεν ήταν καλές οι καταστάσεις... Η μόνη λύση ήταν να φύγω..’**. Επίσης, ο Ζ. (Συν.): **‘Έφυγα από το Αφγανιστάν επειδή είχαμε πόλεμο και φοβόμουν για τη ζωή μου. Όλη μου η οικογένεια έμεινε πίσω, μόνο εγώ έφυγα...’**. Για τα αίτια που τον οδήγησαν να φύγει από το Αφγανιστάν μίλησε και ο Χ. (Συν. 4) **‘Η ζωή στο Αφγανιστάν δεν ήταν καλή, έφυγα γιατί φοβόμουν για τη ζωή μου λόγω του πολέμου.’**

7.2.2. Το ταξίδι προς την Ελλάδα-διαδρομή

Όλοι οι ερωτηθέντες μετακινήθηκαν μέσω κυκλωμάτων διακίνησης, πληρώνοντας συγκεκριμένα άτομα για να τους μεταφέρουν στην Τουρκία με ενδιάμεσους σταθμούς, όπως το Ιράν και το Πακιστάν.

8 από τους 10 ανήλικους πρόσφυγες είχαν ένα πολύ δύσκολο ταξίδι, περπατούσαν για περίπου 1,5 μήνα μέσα από αντίξοες συνθήκες (κρύο, πείνα, δίψα). Εν. (Συν.1) είπε: **‘έκανα 3 μήνες να φτάσω στην Τουρκία τις περισσότερες ώρες ήμουν με τα πόδια.. Είχα ένα φίλο μαζί μου. Τις τελευταίες ημέρες είχα κάνει πυρετό και δεν μπορούσα να περπατήσω και με βοήθησε ο φίλος μου αυτός να τα καταφέρω... του χρωστάω ακόμη χάρη’**. Ο Μ. (Συν. 7) ανέφερε: **‘Ήταν πολύ δύσκολη διαδρομή. Ξεκίνησα με τα πόδια. Ταξιδεύσαμε για 1 μήνα περίπου μέσα από τα βουνά για να μην μας δει η αστυνομία... Είχε πολύ κρύο. Ήμασταν 25 Αφγανοί και 6-7 Πακιστανοί και οι Πακιστανοί μείνανε εκεί στα χιόνια. Πέθαναν εκεί...’** και συνεχίζει **‘Το πιο δύσκολο σημείο του ταξιδιού ήταν το κρύο αλλά και το φαγητό.’**

3 από τα 10 παιδιά που πήραν μέρος στην έρευνα πιάστηκαν από τις αστυνομικές αρχές, φυλακίστηκαν στην Τουρκία ή στο Ιράν, και αναγκάστηκαν να γυρίσουν πίσω στο Αφγανιστάν και να ξαναρχίσουν από την αρχή το ταξίδι τους.

Ο Εν. (Συν.1) αναφέρει χαρακτηριστικά: **‘Από την Τουρκία προσπάθησα να περάσω στην Ελλάδα 4-5 φορές... Άλλες φορές μας έπιανε η αστυνομία και μας έστελνε πίσω ή άλλες φορές ήμασταν στο νερό για μέρες.’**

7.2.3. Δυσκολίες που αντιμετώπισαν στην Ελλάδα

Συνήθως λίγες ώρες μετά την άφιξή τους στο ελληνικό έδαφος οι ανήλικοι πρόσφυγες εντοπίζονται από τις ελληνικές αρχές από τις οποίες δυστυχώς αντιμετωπίζονται σαν όλους τους οικονομικούς μετανάστες. Μέσα από τη συγκεκριμένη έρευνα διαπιστώνεται πως και οι 10 ανήλικοι πρόσφυγες μόλις έγιναν αντιληπτοί από την Ελληνική Αστυνομία διατάχθηκε η απέλασή τους και κρατήθηκαν για κάποιο χρονικό διάστημα έως ότου τους αφήσουν ελεύθερους, δίνοντάς τους διορία 1 μήνα για να εγκαταλείψουν την Ελλάδα.

Τα προβλήματα που αντιμετώπισαν τα αγόρια Αφγανικής καταγωγής που πήραν μέρος στην έρευνά μας μόλις έφτασαν στην Ελλάδα ήταν πολυάριθμα, όμως ως τα πιο σημαντικά αναφέρονται η γλώσσα και η δυσκολία που είχαν να συνεννοηθούν με τους Έλληνες, η έλλειψη χρημάτων με αποτέλεσμα να μην μπορούν να καλύψουν τις βασικές ανάγκες διαβίωσής τους (νερό, φαγητό, στέγη) η κράτηση των ανήλικων από τις αστυνομικές αρχές αλλά και η μη χορήγηση μόνιμων χαρτιών. Πιο συγκεκριμένα 9 από τους 10 ανήλικους πρόσφυγες ανέφεραν πως κατά τον ερχομό τους στην Ελλάδα αντιμετώπισαν δυσκολίες στην καθημερινότητά τους, διότι δεν γνώριζαν την ελληνική γλώσσα.

Ο Χ. (Συν.4) μας περιγράφει: **‘Όταν ήρθα στην Ελλάδα δεν μου άρεσε καθόλου. Ήταν δύσκολος ο πρώτος καιρός γιατί δεν ήξερα τη γλώσσα. Δεν μπορούσα να μιλήσω με κανέναν.’** Ο Ζ. (Συν. 8) αναφέρει πως τον πρώτο καιρό που βρισκόταν στη χώρα μας δεν είχε χρήματα και έμενε στο δρόμο **‘Έψαχνα δουλειά αλλά κανένας δεν με έπαιρνε στη δουλειά του γιατί δεν ήξερα τη γλώσσα και δεν μπορούσα καθόλου να συνεννοηθώ.’** Ο Αμπ. (Συν. 3). Όπως αναφέρει όταν ήρθε στην Ελλάδα ήταν όλα δύσκολα. **‘Δεν είχαμε ούτε νερό, ούτε φαγητό, τίποτα. Σκέφτηκα να δουλέψω αλλά δεν μπορούσα γιατί δεν ήξερα την γλώσσα.’**

Μονάχα ένα από τα 10 παιδιά δεν αντιμετώπισε σημαντικό πρόβλημα με την γλώσσα, διότι γνώριζε αγγλικά και έτσι μπορούσε να συνεννοηθεί με τους Έλληνες

στην αγγλική γλώσσα. Όπως διηγείται και ο ίδιος ο Α1. (Συν.) **‘Όταν ήρθα στην Ελλάδα η γλώσσα με δυσκόλεψε λίγο. Γνώριζα αγγλικά και έτσι όποτε χρειαζόταν να μιλήσω με κάποιον το έκανα στα αγγλικά.’**

1 στα 10 παιδιά αναφέρει πως η κράτηση του σε φυλακή από τις ελληνικές αρχές ήταν το πιο δύσκολη στιγμή που αντιμετώπισε μετά τον ερχομό του στην Ελλάδα. Ο Αζ. (Συν. 2) μας διηγείται χαρακτηριστικά: **‘Η μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετώπισα στην Ελλάδα ήταν πως με έβαλαν στην φυλακή...αυτό ήταν! Δεν είχα χρήματα αλλά και πάλι μπορούσα να ζήσω, αλλά αυτό που με έβαλαν στην φυλακή για 3 μήνες μαζί με άλλα 120 άτομα πιο μεγάλα σε ηλικία από εμένα ήταν δύσκολο’**

5 από τους 10 ερωτηθέντες ανέφεραν πως μια σημαντική δυσκολία μετά τον ερχομό τους στην Ελλάδα ήταν η έλλειψη των χαρτιών που θα πιστοποιούσαν πως βρίσκονται νόμιμα στην Ελλάδα.. Ο Εν (Συν. 1) αναφέρει πως τα χαρτιά ήταν ένα σημαντικό πρόβλημα για αυτόν. **‘Πολλές φορές με είχαν σταματήσει στο δρόμο και με ρωτούσαν αν έχω χαρτιά.’**

Και τα 10 παιδιά που πήραν μέρος στην έρευνα πήραν τη ροζ κάρτα λίγες ημέρες μετά που επισκέφθηκαν το Εθνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.

Ο Μο. (Συν.7) περιγράφει: **‘Από την Μυτιλήνη βγάλαμε εισιτήριο για το πλοίο και ήρθαμε στην Αθήνα, εκεί μέναμε σε ένα ξενοδοχείο που μένουν Αφγανοί. Εκεί μου μίλησαν για το GCR (Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες). Πήγα εκεί και τους είπα πως είμαι Αφγανός και δεν έχω λεφτά, δεν καταλαβαίνω ελληνικά και δεν μπορώ να πληρώσω το μέρος που έμενα και τότε με έστειλαν στο Λαύριο’.** Ο Χ. (Συν.4) στην αφήγηση του ανέφερε **‘Όταν φτάσαμε στην Αθήνα πήγαμε μαζί με τα άλλα παιδιά σε ένα ξενοδοχείο που μένουν Αφγανοί. Έμενα εκεί για 1 εβδομάδα σε ένα σπίτι και έδινα 5 €το βράδυ. Εκεί τα μεγαλύτερα παιδιά μου μίλησαν για το GCR. Πήγα εκεί και μετά από 2 ημέρες με έστειλαν εδώ’**

Μέχρι εκείνη τη στιγμή ζούσαν παράνομοι στη χώρα μας με το φόβο μήπως τους πιάσει η αστυνομία και τους στείλει πίσω στη χώρα τους. Όσον αφορά στην παροχή πολιτικού ασύλου από την πολιτεία προς τους ανήλικους πρόσφυγες τα βήματα που έχουν γίνει είναι πάρα πολύ μικρά, μονάχα 1 από τους 10 πρόσφυγες που συμμετείχαν στην έρευνα έχει πάρει πολιτικό άσυλο. Όπως αναφέρει ο Ρα. (Συν10) **‘Είμαστε εδώ τόσα χρόνια και δεν έχουμε πάρει ακόμη το άσυλο. Αν ήμασταν σε άλλη χώρα της Ευρώπης τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά. Εκεί θα είχαμε περισσότερα δικαιώματα. Από τα 160 παιδιά που έχουν φιλοξενηθεί στο Κέντρο Φιλοξενίας**

μονάχα 4-5 έχουν πάρει άσυλο. Κάποια από αυτά βρίσκονται πολλά χρόνια στην Ελλάδα, όπως ο Ασ. και κάποια αλλά βρίσκονταν εδώ λίγους μήνες... Είναι θέμα τύχης.'

7.2.4. Η ζωή στο Κέντρο Φιλοξενίας - Ανάγκες και προβλήματα

Σύμφωνα όμως με τα λεγόμενα των προσφύγων που πήραν μέρος στη έρευνά μας, πέρα από την ευγνωμοσύνη που νοιώθουν για την παροχή στέγης, φαγητού, νερού, και της στοιχειώδους μόρφωσης υπάρχει και ένα κοινό αίσθημα που αφορά στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών. Και οι 10 πρόσφυγες μας ανέφεραν πως δεν υπάρχουν δραστηριότητες για να περάσουν τον ελεύθερο τους χρόνο με αποτέλεσμα να μένουν κλεισμένοι στα δωμάτιά τους και να αισθάνονται αποκομμένοι από την υπόλοιπη τοπική κοινωνία.

Ο Ασ. (Συν. 9) αναφέρει πως στο Κέντρο Φιλοξενίας περνούσε ωραία αλλά δεν είχε πράγματα να κάνει στον ελεύθερό του χρόνο. **‘Δεν πήγαινα στο σχολείο διότι δεν μου άρεσαν τα γράμματα και έτσι δεν είχα τίποτα να κάνω ολόκληρη την ημέρα. Όμως οι άνθρωποι εκεί ήταν πολύ καλοί.**

Ο Μ. (Συν. 7) μας διηγήθηκε: **‘Είναι καλά εδώ στο Κέντρο. Μου αρέσει αλλά δεν θα ήθελα να μείνω εδώ για πάντα γιατί δεν έχει τίποτα για να κάνουμε. Θα ήθελα να υπήρχαν υπολογιστές εδώ για να μαθαίναμε κάτι παραπάνω.’**

Παρόμοια ήταν και η αναφορά που έκανε ο Εν. (Συν. 1): **‘Μου αρέσει πολύ εδώ, πάω στο σχολείο αλλά κάνω μόνο αυτό δεν υπάρχει κάτι άλλο για να κάνουμε. Δεν υπάρχουν δραστηριότητες για να κάνουμε’.**

Ο Ζ. (Συν. 8) περιγράφει την παραμονή του στο Κέντρο λέγοντας: **‘Δεν μου αρέσει καθόλου εδώ, θέλω να φύγω και να γυρίσω πίσω στην Αθήνα. Εδώ δεν υπάρχει τίποτα να κάνουμε. Εάν θέλουμε να κάνουμε κάτι για να περάσουμε καλά θα πρέπει να πάμε στο Ηράκλειο. Στην αρχή που ήρθαμε στο Κέντρο μας είχαν πει πως θα κάναμε εκδρομές έξω από τα Ανώγεια 1 φορά το μήνα αλλά δυστυχώς δεν πάμε πουθενά. Τώρα δεν κάνουμε τίποτα, μόνο σχολείο’.**

7.2.5. Η ζωή στα Ανώγεια - Ανάγκες και προβλήματα

10 από τα 10 παιδιά δήλωσαν πως η ζωή στα Ανώγεια είναι πολύ καλή, αλλά δεν υπάρχουν δραστηριότητες για να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο τους.

5 από τα 10 παιδιά ανέφεραν πως έχουν πολύ καλή σχέση με τους κατοίκους της περιοχής, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά δεν βγαίνουν στο χωριό, με αποτέλεσμα να μην έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν και να αναπτύξουν σχέσεις με τους χωριανούς.

Ο ΑΙ. (Συν. 6) διηγείται: **‘Είναι καλά στα Ανώγεια. Μου αρέσει εδώ γιατί δουλεύω. Μοιράζω τις εφημερίδες στα σπίτια του χωριού κάθε πρωί. Είναι ωραία δουλειά. Είμαι πολύ λίγο καιρό εδώ αλλά τα πάω καλά με τους κατοίκους του χωριού.’**

Ο Ζ. (Συν. 8) αναφέρει τους λόγους που δεν περνάει καλά στα Ανώγεια: **‘Εδώ δεν υπάρχει τίποτα να κάνουμε. Μόνο το σχολείο υπάρχει. Είμαστε μόνοι μας εδώ. Δεν έχουμε κανένα να μιλάμε. Δεν κάνουμε παρέα με κανέναν από εδώ.’**

Τα 2 μεγαλύτερα παιδιά που πήραν μέρος στην έρευνα και δεν διαμένουν πλέον στα Ανώγεια περιέγραψαν τα Ανώγεια και τους κατοίκους της περιοχής σαν την οικογένειά τους. Πιο συγκεκριμένα ο Ας., ο οποίος έχει τις καλύτερες αναμνήσεις από τον καιρό που πέρασε εκεί. Ακόμη και τώρα, όπως μας ανέφερε, πηγαίνει κάθε σαβ/κο στο χωριό και συναντιέται με ανθρώπους με τους οποίους έχει αναπτύξει στενούς δεσμούς (Συν. 9): **‘Τα Ανώγεια είναι το σπίτι μου. Έτσι νοιώθω. Εκεί νοιώθω πως έχω γεννηθεί. Το αγαπάω πολύ το χωριό και τους χωριανούς. Είσαι με όλους σαν οικογένεια. Σε ξέρουν όλοι και σου μιλάνε όλοι. Εδώ στο Ηράκλειο και να πεθάνεις μπορεί να μην το καταλάβει ο γείτονας σου. Βέβαια στο Ηράκλειο μπορείς να κάνεις πολλά πράγματα που δεν μπορείς να κάνεις στα Ανώγεια. Μπορείς να κάνεις ότι θέλεις, ενώ στο χωριό κάνεις τα ίδια και τα ίδια.’**

7.2.6. Σχέδια για το μέλλον

9 από τα 10 παιδιά που πήραν μέρος στη συγκεκριμένη έρευνα εξέφρασαν την επιθυμία να μείνουν στην Ελλάδα και μετά που θα φύγουν από το Κέντρο Φιλοξενίας Ανήλικων Προσφύγων. Το μοναδικό παιδί που ανέφερε πως δεν έχει φτάσει ακόμη στον τελικό του προορισμό και θα ήθελε να φύγει από την Ελλάδα μετά την αποχώρησή του από το Κέντρο Φιλοξενίας ήταν ο Αμπ (Συν. 5). Ανέφερε πως αυτήν τη χρονική περίοδο δεν θα ήθελε να φύγει από την Ελλάδα, ούτε να γυρίσει στο Αφγανιστάν, αλλά **‘...σε μερικά χρόνια θα ήθελα να πάω στην Ιταλία. Εδώ δεν έχουμε ούτε χαρτιά. Εκεί ίσως είναι καλύτερα τα πράγματα.’**

Τα σχέδια για το μέλλον των παιδιών που συμμετείχαν στην έρευνα σχετίζονται με την εύρεση εργασίας για την εξασφάλιση της διαβίωσής τους και ταυτόχρονα ελπίζουν να πάρουν άσυλο από την ελληνική κυβέρνηση και να αποκτήσουν

δικαιώματα, έτσι ώστε να ζήσουν στη χώρα μας χωρίς να αισθάνονται αβεβαιότητα για το μέλλον τους.

Όσον αφορά στον επαγγελματικό προσανατολισμό των ανήλικων προσφύγων, 3 από τα 8 παιδιά που διαμένουν στο Κέντρο Φιλοξενίας έχουν ήδη αποφασίσει τι επάγγελμα θα ήθελαν να ακολουθήσουν, ενώ τα υπόλοιπα 6 παιδιά αναφέρουν πως θα ήθελαν να βρουν μια οποιαδήποτε δουλειά για να βγάζουν τα «προς το ζην».

Ο Αζ. (Συν. 2) εκφράζει την ανησυχία του για το μέλλον του, λέγοντας: **‘...Στενοχωριέμαι όταν σκέφτομαι το μέλλον μου. Τι δουλειά θα κάνω; Θέλω πολύ να πάω στο σχολείο αλλά όταν σκέφτομαι πως δεν θα έχω ποτέ χαρτιά εδώ, νομίζω πως δεν έχει νόημα.’**

4 από τους 8 ανήλικους πρόσφυγες που φιλοξενούνται στα Ανώγεια έχουν ως άμεση προτεραιότητά τους να τελειώσουν το σχολείο και μετά να φύγουν από το Κέντρο για να αναζητήσουν την τύχη τους σε μια μεγαλούπολη που θα τους προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες σε όλα τα επίπεδα της ζωής τους.

Ο Μ. (Συν. 7) αναφέρει: **‘Θέλω να τελειώσω το σχολείο και μετά θα ήθελα να πάω στο Ηράκλειο σε μια σχολή κομμωτικής. Μου αρέσει πολύ η κομμωτική... θα ήθελα να τελειώσω μια σχολή και μετά να έχω μια καλή δουλειά σε ένα κομμωτήριο. Να έχω μια δουλειά και τα δικά μου λεφτά. Ακόμη θα ήθελα να έχω μια ταυτότητα και να μην νοιώθω κανένα φόβο, να μπορώ να κυκλοφορώ ελεύθερος.’**

Ο Ασ. (Συν. 9) και ο Ρο. (Συν. 10) που ζουν στο Ηράκλειο, έχουν μια σταθερή δουλειά και ένα καλό μισθό και κάνουν όνειρα για το μέλλον τους: **‘Έχω μάθει πολύ καλά τη δουλειά και στο μέλλον θέλω να ανοίξω το δικό μου μαγαζί. Αυτός είναι ο στόχος μου. Θέλω να αποκτήσω πιο καλή οικονομική κατάσταση.’**

7.3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

7.3.1. Οι λόγοι που ώθησαν τους ανήλικους πρόσφυγες να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους.

Μέσα από τις συνεντεύξεις των συμμετεχόντων στην έρευνα παρατηρείται ότι οι λόγοι που ώθησαν τους ανήλικους πρόσφυγες να φύγουν από το Αφγανιστάν ήταν ο φόβος του πολέμου και όλων των επιπτώσεων που αυτός επιφέρει: θάνατος των οικογενειών τους ή συγγενικών τους προσώπων, ο φόβος για την ίδια τους τη ζωή, αβεβαιότητα και ανασφάλεια για το μέλλον, δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, άσχημες οικονομικές συνθήκες κλπ.

Διαπιστώνεται ότι τα αίτια της μετακίνησής τους είναι κοινά για όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτου της χρονικής περιόδου που αποφάσισαν να φύγουν από την πατρίδα τους. Από τα παραπάνω συμπεραίνεται πως οι συνθήκες που επικρατούν ακόμη και τώρα στο Αφγανιστάν είναι οι ίδιες με αυτές που υπήρχαν στο παρελθόν με αποτέλεσμα οι ανήλικοι Αφγανοί και πολλοί κάτοικοι της περιοχής να έχουν ως μόνη λύση για την επιβίωσή τους και την εξασφάλιση μιας ασφαλούς ζωής την προσφυγιά, εγκαταλείποντας την πατρίδα τους και τις οικογένειες τους. Άλλωστε πολλοί από αυτούς αφενός δεν γνωρίζουν όχι μόνο πού βρίσκονται οι οικογένειές τους αλλά και αν ζουν και αφετέρου δεν ξέρουν εάν θα επιστρέψουν ποτέ πίσω ή αν θα συναντηθούν ποτέ ξανά με τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

Οι πόλεμοι που έγιναν στη χώρα τους απέβησαν καταστροφικοί: εκατομμύρια είναι τα θύματα, οι πρόσφυγες και οι εκτοπισμένοι. Ο παρόν πληθυσμός χαρακτηρίζεται συχνά από άτομα που έχουν κάποια αναπηρία, ενώ οι υποδομές της χώρας είτε έχουν υποστεί σοβαρές ζημιές είτε έχουν καταστραφεί. Στο Αφγανιστάν σήμερα παρουσιάζεται αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων και των βιαιοτήτων -με αποτέλεσμα να απειλείται η ασφάλεια του πληθυσμού. Παρά τις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας και τη μερικώς επιτυχημένη αναδόμηση της χώρας, οι περισσότεροι από τους μισούς κατοίκους του Αφγανιστάν ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας, ενώ η οικονομία της χώρας είναι μία από τις ασθενέστερες του κόσμου (με ποσοστό ανεργίας ύψους 40%)³⁴.

³⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, http://www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/008-32911-189-07-28-901-20080627STO32898-2008-07-07-2008/default_el.htm

7.3.2. Το ταξίδι προς την Ελλάδα-διαδρομή

Μέσα από τις συνεντεύξεις των ανήλικων προσφύγων περιγράφονται οι μεγάλες δυσκολίες που αντιμετώπισαν όταν αποφάσισαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους και να αναζητήσουν ένα καλύτερο μέλλον. Οι ανήλικοι πρόσφυγες που πήραν μέρος στην έρευνα έχουν διανύσει ένα επικίνδυνο ταξίδι μέχρι να φθάσουν στην Ελλάδα και να ζητήσουν προστασία από τις ελληνικές αρχές. Χωρίς χαρτιά, με λιγοστό φαγητό και νερό ακολουθούσαν τα μονοπάτια που τους έδειχναν οι έμποροι ανθρώπων.

Οι περισσότεροι ξεκίνησαν από το Αφγανιστάν και πήγαν στο Πακιστάν ή το Ιράν για να δουλέψουν και να μαζέψουν χρήματα για να πληρώσουν για το ταξίδι που θα τους εξασφάλιζε μια καλύτερη ζωή. Από εκεί μεταφέρονταν μέσα από πολλές δυσκολίες και με κίνδυνο της ζωής τους στην Τουρκία και, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των ανήλικων, ο μόνος τρόπος για να περάσουν στην Ελλάδα ήταν η αγορά μιας βάρκας για να φτάσουν στο πιο κοντινό νησί, που συνήθως ήταν η Μυτιλήνη. Το μέσο μεταφοράς των ανήλικων προσφύγων που πήραν μέρος στην έρευνα ήταν το ίδιο για όλους, ταξίδεψαν σε ομάδες 3 - 5 ατόμων μέσα σε πλαστικές βάρκες. Το ταξίδι πραγματοποιήθηκε νύκτα χωρίς προμήθειες, νερό και σωσίβια. Πολλές ήταν οι περιπτώσεις που από τις άσχημες καιρικές συνθήκες χάθηκαν πολλοί σύντροφοί τους. Το μοναδικό που διέφερε ήταν ο προορισμός. 8 από τους 10 ερωτηθέντες οδηγήθηκαν στη Μυτιλήνη και οι υπόλοιποι 2 έφτασαν στη Σάμο.

7.3.3. Δυσκολίες που αντιμετώπισαν στην Ελλάδα

Από τις μαρτυρίες των Αφγανών προσφύγων που έλαβαν μέρος στην έρευνα διαφαίνεται πως άστεγοι και χωρίς κανένα υποστηρικτικό περιβάλλον, ταλαιπωρημένοι και εξουθενωμένοι από τις μεγάλες δυσκολίες που αντιμετώπισαν στο ταξίδι τους προς την Ελλάδα, μόλις φτάσουν στη χώρα μας αντί να υπάρξει ενδιαφέρον για την περίθαλψη και βοήθειά τους από το ελληνικό κράτος, αντιμετωπίζονται σαν λαθρομετανάστες και κρατούνται από τις αστυνομικές αρχές.

Αυτό είναι ένα γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με την προσβλέπουσα νομοθεσία η οποία αναφέρεται στη σωστή λειτουργία των συνοριακών και άλλων αστυνομικών αρχών, προκειμένου να αποφευχθούν παράνομες προσαγωγές, φυλακίσεις και επαναπροωθήσεις αλλοδαπών – αιτούντων άσυλο³⁵.

---

³⁵ Σχετικά βλ. σελ 19-20

Όπως οι ίδιοι οι ανήλικοι πρόσφυγες αναφέρουν με τον ερχομό τους στην Ελλάδα οι δυσκολίες και τα προβλήματα που αντιμετώπισαν ήταν πολλά. Τα πιο σημαντικά όμως συνδέονται με τα προβλήματα συνεννόησης με ότι αυτό συνεπάγεται με τους Έλληνες, λόγω άγνοιας της ελληνικής γλώσσας. Τέλος βρίσκονται αντιμέτωποι με την αναληγσία του κράτους, καθώς όχι μόνο δεν υπάρχει η απαραίτητη προστασία τους ως ανήλικοι αλλά και δεν τους παρέχονται τα χαρτιά που χρειάζονται ώστε να νοιώσουν ασφαλείς στην χώρα μας, μην έχοντας το φόβο της απέλασης και την αβεβαιότητα για το μέλλον τους.

Είναι γενικά αποδεκτό από όλους τους διεθνείς φορείς ότι οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να έχουν ως απώτερο στόχο την προστασία της παιδικής ηλικίας. Οι ανήλικοι αιτούντες άσυλο αποτελούν μια ιδιαίτερα ευαίσθητη ομάδα αλλοδαπών που αναζητούν προστασία στην ελληνική επικράτεια. Στις περισσότερες περιπτώσεις που διερευνήθηκαν οι ανήλικοι μετέβηκαν στην Αθήνα, όπου απευθυνόμενοι στο Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες κατάφεραν να πάρουν την ροζ κάρτα, ως ανήλικοι ασυνόδευτοι.. Κάτι το οποίο υποστηρίζεται και από την νομοθεσία για την προστασία των ανήλικων ασυνόδευτων προσφύγων στην Ελλάδα³⁶.

7.3.4. Η ζωή στο Κέντρο Φιλοξενίας - Ανάγκες και προβλήματα

Όπως έχουμε προαναφέρει όλοι οι πρόσφυγες που πήραν μέρος στην έρευνα φιλοξενούνται ή είχαν φιλοξενηθεί στο παρελθόν στο Κέντρο Φιλοξενίας Ανήλικων Προσφύγων του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας του Δήμου Ανωγείων. Η παραπομπή τους στο Κέντρο έγινε και στις 10 περιπτώσεις που ερευνήσαμε από το Εθνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. Βασικός στόχος των προγραμμάτων που παρέχει το Κέντρο είναι η διευκόλυνση της προσαρμογής των προσφύγων σε όλους τους τομείς της κοινωνικοοικονομικής ζωής, μέσω της παροχής υπηρεσιών από το Κέντρο. Ακόμη, επιδιώκεται η συμμετοχή τους στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή, η ενίσχυση της αυτονομίας τους, η ισότητα στην πρόσβαση στους δημόσιους φορείς και παράλληλη διατήρηση των στοιχείων καταγωγής τους και της πολιτισμικής τους ταυτότητας.

Μέσα από τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν από τα παιδιά διαπιστώθηκε πως πέρα από τις βασικές ανάγκες των παιδιών που καλύπτονται από το Κέντρο δεν τους προσφέρεται δημιουργική απασχόληση και αξιοποίηση του ελεύθερου τους χρόνου με δραστηριότητες που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν να ενσωματωθούν

---

³⁶ Σχετικά βλ. σελ 36-37

στην τοπική κοινωνία. Αυτό συμβαίνει λόγω της έλλειψης οικονομικών πόρων του προγράμματος, με αποτέλεσμα να υπάρχει μείωση προσωπικού και έλλειψη εξοπλισμού.

Σύμφωνα με τα λεγόμενα των παιδιών που βρίσκονται περισσότερο καιρό στα Ανώγεια και τα 2 παιδιά που έχουν φύγει από το Κέντρο και τώρα ζουν στο Ηράκλειο περιγράφεται πως παλιότερα υπήρχαν περισσότερες δραστηριότητες στο Κέντρο και υπήρχε περισσότερο προσωπικό που ασχολείτο με την ένταξη των παιδιών στην τοπική κοινωνία μέσα από ομάδες, δραστηριότητες, εκδρομές, διοργάνωση εκδηλώσεων. κ.τ.λ.

7.3.5. Η ζωή στα Ανώγεια - Ανάγκες και προβλήματα

Όλοι οι ανήλικοι πρόσφυγες που πήραν μέρος στην έρευνα εξέφρασαν την επιθυμία να φύγουν από τα Ανώγεια, γιατί όπως υποστηρίζουν οι ίδιοι οι ανήλικοι πρόσφυγες η ζωή εκεί δεν τους προσφέρει ευκαιρίες στον επαγγελματικό αλλά και στο προσωπικό τομέα. Οι σχέσεις των περισσότερων παιδιών με τους κατοίκους της τοπικής κοινωνίας είναι καλές, ειδικά εκείνων που έχουν περάσει το αρχικό στάδιο προσαρμογής. Όμως η καθημερινότητα των παιδιών χαρακτηρίζεται από στασιμότητα και χωρίς δραστηριότητες για να περάσουν τον ελεύθερό τους χρόνο, με αποτέλεσμα όταν επιθυμούν να διασκεδάσουν να κατευθύνονται στο Ηράκλειο.

Όλοι σχεδόν εξέφρασαν την επιθυμία να φύγουν κάποια στιγμή από τα Ανώγεια και να κατευθυνθούν σε κάποια μεγαλούπολη (Ηράκλειο, Αθήνα κ.τ.λ.), όπου θεωρούν ότι θα τους προσφερθούν ευκαιρίες σε διάφορα επίπεδα της ζωής τους, διότι γνωρίζουν πως εάν μείνουν στο χωριό δεν θα μπορέσουν να αποκατασταθούν επαγγελματικά.

Από την άλλη πλευρά βέβαια η περιοχή που βρίσκεται το Κέντρο Φιλοξενίας βοηθάει στο να λειτουργήσει θετικά η ένταξη των ανήλικων στην Ελλάδα. Διότι με το να βρίσκονται σε ένα μέρος όπου οι κοινωνικοί δεσμοί και οι σχέσεις με τους ανθρώπους της τοπικής κοινωνίας αναπτύσσονται εύκολα και με μεγάλη συχνότητα, τους βοηθά να αισθανθούν ασφάλεια και να αποκτήσουν ξανά εμπιστοσύνη στους ανθρώπους. Σε αντίθεση με μια μεγαλούπολη, όπου η αποξένωση, η δυσκολία εύρεσης εργασίας, η δυσπιστία και η προκατάληψη απέναντι στο ξένο στοιχείο, μπορούν εύκολα να λειτουργήσουν αρνητικά για τους ανήλικους που βρίσκονται σε μια άγνωστη για αυτούς χώρα, χωρίς κανένα στην ουσία υποστηρικτικό σύστημα.

7.3.6. Σχέδια για το μέλλον

Επίσης, ένα ζήτημα που προβληματίζει τους πρόσφυγες, σχετικά με το παρόν και το μέλλον τους, είναι το πολιτικό άσυλο. Είναι γνωστό και από τη βιβλιογραφία πως οι περιπτώσεις προσφύγων που δίνεται άσυλο από το ελληνικό κράτος είναι ελάχιστες (γίνεται αναφορά στο θεωρητικό μέρος της εργασίας³⁷) κάτι που γίνεται σαφές και μέσα από τις συνεντεύξεις των παιδιών.

Από τα λεγόμενα των παιδιών που πήραν μέρος στην έρευνα γίνεται αντιληπτό πως τα σχέδιά τους σχετίζονται άμεσα με την επαγγελματική τους αποκατάσταση και την παροχή πολιτικού ασύλου από το ελληνικό κράτος. Αυτό όμως είναι κάτι που προκαλεί ανησυχία αλλά και αβεβαιότητα στην ζωή των προσφύγων, διότι είναι όπως είναι γνωστό στην ελληνική πραγματικότητα τα ποσοστά ασύλου που δίνονται στους πρόσφυγες που βρίσκονται στην Ελλάδα είναι μηδαμινά κάτι το οποίο φαίνεται και από την βιβλιογραφία³⁸.

Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά στην περίπτωση των προσφύγων που φιλοξενήθηκαν στο Κέντρο Φιλοξενίας ανήλικων προσφύγων στη χώρα μας δεν τους έχει χορηγηθεί πολιτικό άσυλο, εκτός 4 μεμονωμένων περιπτώσεων σε σύνολο 160 παιδιών που φιλοξενήθηκαν από την αρχή της λειτουργίας του Κέντρου έως τον Οκτώβριο του 2008. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να νοιώθουν ανασφάλεια και αβεβαιότητα για το μέλλον τους.

Το κράτος λοιπόν θα πρέπει να φροντίσει να υπάρξει ριζική αναμόρφωση της πολιτικής του στα θέματα ασύλου. Ακόμη και στα σύνορα της χώρας μας εκεί όπου το μεγαλύτερο ποσοστό των προσφύγων γίνεται αντιληπτό και συλλαμβάνεται θα έπρεπε να υπάρχει κάποιος διαχωρισμός ανάμεσα στους πρόσφυγες και στους οικονομικούς μετανάστες, ενήλικους και ανήλικους, έτσι ώστε να μην συλλαμβάνονται οι ανήλικοι πρόσφυγες μόλις εισέρχονται στην Ελλάδα, αλλά να υποβάλλουν αίτημα ασύλου και να προστατεύονται από το ελληνικό κράτος.

---

³⁷ Βλ. σελ 35

³⁸ Βλ. σελ. 36.

7.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία έγινε μια προσπάθεια να διερευνηθεί η ζωή των ανήλικων προσφύγων που βρίσκονται στο Κέντρο Φιλοξενίας Ανήλικων Προσφύγων, πριν τη μετακίνησή τους, τα αίτια που τους ώθησαν να φύγουν από τον τόπο καταγωγής τους και τις εμπειρίες από το ταξίδι τους προς την Ελλάδα. Συλλέγησαν πληροφορίες για τη ζωή τους στο Κέντρο Φιλοξενίας στα Ανώγεια, τις ανάγκες, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αλλά και τα σχέδιά τους για το μέλλον.

Όπως αναφέρεται και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, οι περισσότεροι ανήλικοι πολιτικοί πρόσφυγες αποτελούνται από αγόρια, διότι αφενός κινδυνεύει άμεσα η ζωή τους καθώς αναγκάζονται να στρατολογηθούν παράνομα από τους Ταλιμπάν στον εμφύλιο πόλεμο που ισχύει στη χώρα τους και αφετέρου ένα τόσο δύσκολο ταξίδι με τόσες κακουχίες είναι πολύ δύσκολο να το αντέξει ένα κορίτσι. Το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας φιλοξενεί μόνο ανήλικα αγόρια και από την ερευνητική διαδικασία προέκυψαν μια σειρά συμπερασμάτων και διαπιστώσεων σε σχέση με την έρευνά μας.

Από τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης διαπιστώνεται πως σε γενικές γραμμές οι απαντήσεις των ανήλικων παιδιών δεν διαφέρουν αρκετά. Έχουν αρκετά κοινά σημεία αναφοράς και παρόμοιες εμπειρίες ζωής, με πρώτη το λόγο που τους ώθησε να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους και δεν ήταν άλλος από τον φόβο που ένιωθαν για τις ζωές τους και την ελπίδα να βρουν ένα καλύτερο μέλλον. Παράλληλα αναφέρεται ο τρόπος μετακίνησης των ανήλικων παιδιών από κυκλώματα διακίνησης ανήλικων προσφύγων που εκμεταλλεύονται την ανάγκη των παιδιών να φύγουν από τη χώρα τους.

Πολλοί από αυτούς πέφτουν θύματα απάνθρωπης εκμετάλλευσης από εγκληματικά δίκτυα διακινητών που εμπορεύονται την ανθρώπινη ζωή (trafficking). Είτε με απαγωγές, είτε με απατηλά μέσα, εξαπατούν απεγνωσμένους ανθρώπους που το όνειρο τους να απελευθερωθούν από την ανέχεια μετατρέπεται στον χειρότερο εφιάλτη³⁹.

Το ταξίδι των ανήλικων προσφύγων είναι γεμάτο δυσκολίες. Εκτός του ότι νοιώθουν έντονα το αίσθημα της πείνας και της δίψας, κυρίως βιώνουν συναισθήματα φόβου και αβεβαιότητας για κάθε είδους εκμετάλλευση, κακοποίηση, θάνατο. Πολλές

---

³⁹ www.mfa.gr / [www.mfa.gr /el-GR/Policy/Multilateral+Diplomacy/...Issues/HumanTraffic/](http://www.mfa.gr/el-GR/Policy/Multilateral+Diplomacy/...Issues/HumanTraffic/)

είναι οι φορές άλλωστε που κάποιους από αυτούς τους συνέλαβαν στα σύνορα και τους απέλασαν με αποτέλεσμα να χρειαστεί να κάνουν το ταξίδι από την αρχή. Στη χειρότερη περίπτωση υπάρχει έντονος ο κίνδυνος να χάσουν την ίδια τους τη ζωή.

Πολλά είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με τον ερχομό τους στην Ελλάδα. Τα πιο σημαντικά όμως είναι η κράτηση και η άμεση απέλασή τους από τις αστυνομικές αρχές, η δυσκολία να βρουν μια κατοικία και μια εργασία για να μπορέσουν να επιβιώσουν, η καθυστέρηση έκδοσης της ροζ κάρτας και η δυσκολία που έχουν να συνεννοηθούν με τους Έλληνες, λόγω της γλώσσας και της προκατάληψης απέναντί τους. Φυσικά, όπως προκύπτει και από τη βιβλιογραφία, κύρια επιδίωξη των ανηλίκων προσφύγων είναι η ανάγκη να πάρουν κάποια στιγμή άσυλο και να βρουν μια δουλειά για να εξασφαλίσουν κατά κάποιο τρόπο την επιβίωσή τους με νόμιμο τρόπο. Η εύρεση εργασίας είναι πολλές φορές δύσκολη για τους ανήλικους πρόσφυγες, ειδικά τον πρώτο καιρό παραμονής τους στην Ελλάδα και αυτό οφείλεται όπως υποστηρίζουν στη γλώσσα.

Όσον αφορά στο Κέντρο Φιλοξενίας η άποψη των παιδιών ταυτίζεται. Το Κέντρο τους παρέχει στέγη, τροφή, ρούχα και τους δίνει την δυνατότητα να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με την ελληνική γλώσσα και για αυτά νιώθουν τυχεροί και ευγνώμονες. Όμως εκτός από τα μαθήματα ελληνικών που τους παρέχονται από το Κέντρο, θα ήθελαν να υπάρχουν περισσότερες δραστηριότητες για τον ελεύθερό τους χρόνο (ο οποίος είναι πολύς), αλλά και προγράμματα που θα τους βοηθούν στην επιμόρφωση και ψυχαγωγία τους (π.χ. εκμάθηση υπολογιστών).

Οι σχέσεις που έχουν αναπτύξει οι ανήλικοι πρόσφυγες με τους κατοίκους της περιοχής, διαφοροποιούνται ανάλογα με το χρόνο παραμονής τους στην περιοχή. Τα παιδιά που βρίσκονται περισσότερο καιρό στα Ανώγεια έχουν πολύ καλή σχέση με τους κατοίκους της περιοχής, ενώ στα παιδιά που ο χρόνος παραμονής τους είναι μικρότερος παρατηρείται μια επιφυλακτικότητα και αυτό ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι παλιότερα υπήρχαν περισσότερες δραστηριότητες – εκδηλώσεις κοινωνικής ένταξης που έκαναν οι ανήλικοι φιλοξενούμενοι σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου, έτσι ώστε να γνωριστούν με τους κατοίκους της περιοχής. Ίσως θα ήταν ενδιαφέρον να γίνει μία έρευνα στους κατοίκους των Ανωγείων σχετικά με τις αντιλήψεις τους και τη στάση τους απέναντι στους ανήλικους πρόσφυγες.

Όλα τα παιδιά του δείγματος εξέφρασαν την επιθυμία να φύγουν από τα Ανώγεια. Όπως υποστηρίζουν είναι πολύ όμορφο και ήσυχο χωριό, αλλά δεν μπορεί να τους προσφέρει ούτε επαγγελματική αποκατάσταση αλλά ούτε αξιοποίηση του

ελεύθερου χρόνου. Για να μπορέσουν να πετύχουν κάτι στη ζωή τους θα πρέπει να φύγουν από το χωριό και αναζητήσουν την τύχη τους σε κάποια μεγαλύτερη πόλη, όπως το Ηράκλειο ή η Αθήνα. Παρόλο που αποτελεί ένα ασφαλές πρώτο σταθμό για την προσαρμογή των παιδιών σε μία καινούρια χώρα, δεν καλύπτει στη συνέχεια όλες τις ανάγκες τους

Τέλος όσον αφορά στις προσδοκίες και τα σχέδια των ανήλικων προσφύγων για το μέλλον και εδώ υπάρχει ταύτιση απόψεων μεταξύ των παιδιών. Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες ανέφεραν πως στο μέλλον θα ήθελαν να φύγουν από το χωριό αλλά όχι από την Ελλάδα (πλην μια εξαίρεσης) και να βρουν μια δουλειά για να μπορέσουν να επιβιώσουν και να βοηθήσουν τις οικογένειές τους, όσοι γνωρίζουν που βρίσκονται και έχουν επικοινωνία μαζί τους.

Η πλειοψηφία των ανήλικων προς το παρόν δεν θέλουν να επιστρέψουν μόνιμα στην πατρίδα τους, καθώς αισθάνονται ότι ακόμα κινδυνεύει άμεσα η ζωή τους. Αντίθετα θέλουν να συνεχίσουν τη ζωή τους στην Ελλάδα.

Άλλο διαπιστωμένο κοινό πρόβλημα αποτελεί η πολυετής αναμονή στη διαδικασία ασύλου που δημιουργεί στους ανήλικους υπέρμετρο άγχος, νευρικότητα και αίσθημα ματαίωσης και τους αφαιρεί το κίνητρο για την όποια προσπάθεια ένταξης στην ελληνική κοινωνία και τη συμμετοχή στις δραστηριότητες του Κέντρου, να βρουν μια δουλειά και να εξασφαλίσουν κατά κάποιο τρόπο την επιβίωσή τους.

Την αποτυχία της Ελλάδας να προσφέρει άσυλο στη συντριπτική πλειονότητα των ανθρώπων που το ζήτησαν, καθώς και πληθώρα παραβάσεων κατά των δικαιωμάτων μεταναστών και προσφύγων, διαπιστώνει για τη χώρα μας η ετήσια έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας. Αστυνομικές αυθαιρεσίες, θάνατοι κρατουμένων και κακές συνθήκες κράτησης στις φυλακές, καθώς και εμπορία ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση βρίσκονται ανάμεσα στις επισημάνσεις της Διεθνούς Αμνηστίας. Η Οργάνωση καταλογίζει στις ελληνικές Αρχές την πρακτική να κακομεταχειρίζονται τους λαθρομετανάστες και να τους αρνούνται την πρόσβαση στις νόμιμες διαδικασίες αίτησης ασύλου.

Ιδιαίτερα επικριτική είναι η φετινή έκθεση απέναντι στις λιμενικές αρχές. Σημειώνει ότι οι άνδρες της Ακτοφυλακής εμποδίζουν συστηματικά ανθρώπους που προσπαθούν να προσεγγίσουν τη χώρα από τη θάλασσα ενώ όσους προς στιγμήν τα καταφέρνουν τους επαναπροωθούν πίσω στη χώρα τους μαζικά και χωρίς προηγουμένως

να εξετάσουν ατομικά την κάθε περίπτωση, χωρίς επιπλέον να τους παράσχουν νομική βοήθεια ή την ευκαιρία να έχουν πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου⁴⁰.

Το νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία προσφύγων και αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα όσο και, κυρίως, ο τρόπος εφαρμογής του πλαισίου αυτού παρουσιάζουν σοβαρές αδυναμίες. Οι αδυναμίες αυτές συνδέονται με τον σχετικά πρόσφατο χαρακτήρα του θεσμού του ασύλου στη χώρα μας, την ανυπαρξία μιας σύγχρονης, προβλεπτικής και μακρόπνοης μεταναστευτικής πολιτικής, την έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και ειδικευμένου προσωπικού, τη γραφειοκρατική και διεκπεραιωτική αντιμετώπιση του ασύλου από τις αστυνομικές υπηρεσίες, τη συγκέντρωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε κεντρικό επίπεδο και την επιβάρυνση της διαδικασίας άσυλο από προφανώς αβάσιμες ή καταχρηστικές αιτήσεις.

---

⁴⁰ <http://www.e-tipos.com/newsitem?id=38000>

7.5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Καταρχήν προτείνεται να εξασφαλίζεται το δικαίωμα πρόσβασης στο άσυλο προς τους ανήλικους στα σημεία εισόδου, με τη στελέχωση των αρμοδίων υπηρεσιών με εξειδικευμένο προσωπικό και να απαγορεύεται ρητά η απέλαση των ανηλίκων από τη χώρα μας.

Κρίνεται επιτακτικό να αλλάξει η πολιτική που ακολουθούν οι αρχές του κράτους όσον αφορά στις συνθήκες υποδοχής των ανηλίκων. Η κράτηση των ανηλίκων ως αποτέλεσμα διοικητικών αποφάσεων δεν δικαιολογείται. Δεδομένου ότι το ελληνικό κράτος δεν μπορεί ή δεν θέλει να εφαρμόσει πολιτικές ασφαλούς επαναπατριsmού (και στις περισσότερες περιπτώσεις κάτι τέτοιο είναι ανέφικτο), προτείνεται η θέσπιση ενός ειδικού καθεστώτος προσωρινής προστασίας των ανηλίκων αυτών τουλάχιστον έως την ενηλικίωσή τους⁴¹.

Το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης οφείλει να δώσει έμφαση όχι μόνο στην κάλυψη των βασικών αναγκών των ανηλίκων αλλά και των ουσιαστικών τους αναγκών και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών. Προτείνεται να θεσπίσει ένα κανονισμό με ορισμένες ελάχιστες προϋποθέσεις λειτουργίας και υπηρεσιών των κέντρων και να προβαίνει, συστηματικά και μόνιμα, σε αξιολόγησή τους.

Απαιτείται ειδική εκπαίδευση και συνεχής και μόνιμη ενημέρωση τόσο των κέντρων όσο και των εμπλεκόμενων τοπικών κρατικών υπηρεσιών (υγείας, εκπαίδευσης κ.α.) σχετικά με τα δικαιώματα των ανηλίκων αυτών. Ακόμη προτείνεται η σύσταση ενός σώματος διεργημένων τους οποίους θα μπορούν να καλέσουν, οποτεδήποτε απαιτείται, οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες για τη σωστή και πλήρη επικοινωνία με τους ανήλικους, καθώς και η πρόβλεψη σχετικής δαπάνης στο κρατικό προϋπολογισμό χωρίς να επιβαρύνονται οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Σε ότι αφορά τη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος διεθνούς προστασίας των ανηλίκων, απαιτείται η κατά προτεραιότητα (εντός εξαμήνου ή το αργότερο μέσα σε ένα χρόνο) ολοκλήρωση της εξέτασης των αιτημάτων ασύλου που υποβάλλονται από ανήλικους.

Η πρόσβαση των ανηλίκων προσφύγων σε αγαθά και υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής προστασίας, καθώς και στέγασης, χωρίς διακρίσεις, αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη βιώσιμη ένταξή τους. Θα πρέπει να υπάρχει εγρήγορση από το Κράτος για την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών

---

⁴¹ Δημητροπούλου Γ. - Παπαγεωργίου Ι, 2008.

ένταξης, για τον αντίκτυπο που αυτές έχουν στις τοπικές κοινωνίες υποδοχής αλλά και για το βαθμό αξιοποίησης των εθνικών και των κοινοτικών πόρων που επενδύονται

Καθοριστικός θα πρέπει να είναι και ο ρόλος των ΜΚΟ και του εθελοντισμού στην προώθηση της ευαισθητοποίησης των τοπικών κοινωνιών σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. εξάλειψης διακρίσεων, ρατσισμού, ξενοφοβίας, εξασφάλιση ισότητας, σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της αξίας του ανθρώπου, δικαιωμάτων των παιδιών) που διευκολύνει την υλοποίηση των δημόσιων ενταξιακών πολιτικών και τη βιωσιμότητά τους.

Ακόμη για μια αξιοπρεπή και φιλόξενη διαβίωση των ανήλικων προσφύγων στην Ελλάδα συνίσταται η σωστή λειτουργία Υπηρεσιών και Προγραμμάτων για κοινωνική πρόνοια, ασφάλεια και περίθαλψη

Παράλληλα το τοπικό έργο προνοίας και αλληλεγγύης προς τις ευπαθείς αυτές ομάδες παίζει πολύ σημαντικό ρόλο και μπορεί να εμπλουτίζεται με υλική βοήθεια, συμπαράσταση, σίτιση και εξυπηρέτηση.

Οι προαναφερόμενες εξυπηρετήσεις μπορούν να ενταχθούν στις αρμοδιότητες μιας Τοπικής Δημοτικής ή μιας Ενοριακής Συμβουλευτικής Υπηρεσίας για Διαπολιτισμικές Ομάδες ή ακόμη ενός Σταθμού του Εθνικού Συμβουλίου Προσφύγων, ο οποίος μπορεί να αναλάβει με συνέπεια και υπευθυνότητα και πιο προωθημένες υπηρεσίες, όπως να τους στηρίζει συναισθηματικά, να παρεμβαίνει σε οικογενειακές κρίσεις, να προωθεί τους νέους σε προγράμματα κατάρτισης, τους οικογενειάρχες σε επαγγελματική απασχόληση. Φυσικά μια τέτοια Υπηρεσία χρειάζεται εξειδικευμένους εθελοντές και τη συνεργασία με επαγγελματία κοινοτικό κοινωνικό λειτουργό, ο οποίος θα αναλαμβάνει και την εκπαίδευση – εποπτεία των εθελοντών⁴².

Η παρουσία κοινωνικών λειτουργών σε θέματα που αφορούν στην υποδοχή, στην ένταξη και την ενσωμάτωση των ανήλικων προσφύγων κρίνεται επιτακτική. Θα πρέπει να υπάρχει συντονισμένη συνεργασία κοινωνικών λειτουργών με τις αρμόδιες αρχές και με άλλες κοινωνικές υπηρεσίες και με εθελοντές πολίτες έτσι ώστε να προετοιμαστεί η κοινωνία για την σωστή υποδοχή, φιλοξενία, ηθική στήριξη, ανεκτικότητα και αμοιβαίο σεβασμό στους ανήλικους πρόσφυγες.

Τέλος, κρίσιμο είναι να ληφθούν μέτρα που να ενθαρρύνουν την ενεργή κοινωνική και πολιτική συμμετοχή των ίδιων των προσφύγων, κυρίως σε τοπικό επίπεδο. Η ενίσχυση της συμμετοχής τους στα κοινά, η ενθάρρυνση του διαλόγου

---

⁴² Ημερίδα ΤΕΙ-ΕΣΠ, 15-4-08

μεταξύ των προσφύγων, της κυβέρνησης και της κοινωνίας των πολιτών και γενικότερα η συμμετοχή των προσφύγων στη δημοκρατική διαδικασία και η προώθηση της ενεργούς άσκησης της ιδιότητας του πολίτη θα ευνοήσει οπωσδήποτε την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία⁴³.

---

⁴³ Ημερίδα ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΕΙ-ΕΣΠ, 15-4-08

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αμίτσης, Γ. (2001). *Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας*. Αθήνα: Παπαζήση.

Boutroue, J. Collinson, S. & Grandi, F. (2001). *Οι πρόσφυγες του κόσμου, πενήντα χρόνια ανθρωπιστικής δράσης*. Μτφ: Καλαντζή Έρικα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Δημητρόπουλος, Α. (2001). *Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Γενική Συνταγματική Θεωρία, Τόμος Α'*. Αθήνα: Σάκκουλας .

Δημητρόπουλος, Α. (2004). *Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ'*. Αθήνα: Σάκκουλας .

Κεντρωτής, Κ. & Χασιώτης, Λ. (2004). *Πρόσφυγες στα Βαλκάνια*, Αθήνα: Πατάκη.

Μάρκου, Γ. (1996). *Η πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας. Η διαδικασία διεθνοποίησης και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Νάσκου-Περράκη. (1998). *Αίτηση χορήγησης ασύλου και διαδικασία αναγνώρισης προσφυγικής ιδιότητας στην Ελλάδα. Μια σφαιρική θεώρηση υπό το φως των νεότερων εξελίξεων*. Αθήνα: Σάκκουλας .

Περράκης, Σ. (2005). *Ασυλο – Πρόσφυγες (Νομοθετική Πολιτική Διεθνών Οργανισμών)*. Αθήνα: Σάκκουλας .

Sitaropoulos, N. (1999). *Judicial Interpretation of refugee status*. Μτφ: Σιταρόπουλος, Ν. Αθήνα: Σάκκουλας.

Σιταρόπουλος, Ν. (2004). *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2003*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Σιταρόπουλος, Ν. (2002). *Το καθεστώς προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων των προσφύγων και αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα – Σχετικά ζητήματα και προτάσεις, Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)*. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Σιταρόπουλος, Ν. & Σακελλαροπούλου, Ι. (2002). *Προτάσεις για την προώθηση ενός σύγχρονου, αποτελεσματικού πλαισίου προστασίας προσφύγων (ασύλου) στην Ελλάδα, Δικαιώματα του Ανθρώπου*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Σύμβαση της Χάγης για την προστασία των παιδιών. (1996). Αθήνα: Σάκκουλας.

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. (1998). *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1997). *Πρόσφυγες του Κόσμου 1995 – 1996*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1998). *Οι πρόσφυγες του Κόσμου 1997 - 1998. Προβλήματα και στρατηγικές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2000). *Οι πρόσφυγες του κόσμου 2000 - Πενήντα χρόνια ανθρωπιστικής δράσης*. Μτφ. Καζαντζή, Ε. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2000). *Ετήσια έκθεση για την προστασία των προσφύγων στην Ελλάδα 1999*. Αθήνα.

Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2005). *«Τα κοινωνικά δικαιώματα των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα»*, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. Αθήνα: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

UNHCR. (2002). *Παιδιά Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες Αρχές για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια*. Αθήνα.

Φ.Ε.Κ 124 Α' 17-6-1996 1ο τεύχος.

Π.Δ. 155/78 1ο τεύχος.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ

ΑΡΣΙΣ-Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων στο <http://www.arsis.gr/>

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. (2001) *Το καθεστώς προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων των προσφύγων και αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα: σχετικά ζητήματα και προτάσεις.* Αθήνα
http://www.nchr.gr/category.php?category_id=136&page=4

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο

http://www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/008-32911-189-07-28-901-20080627STO32898-2008-07-07-2008/default_el.htm

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR) στο

<http://www.unhcr.gr/>

www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-

[GR/Policy/Multilateral+Diplomacy/...Issues/HumanTraffic.](http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Policy/Multilateral+Diplomacy/...Issues/HumanTraffic)